

ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ

ΤΕΥΧΟΣ 24

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ

Ιούνιος 2011

Οι Ναπολέοντες

Αρχιμ. Ανθίμου Ἡλιόπουλου

Ἄς ποῦμε πὼς φτιάχνουμε μιὰ παρέα. Καὶ ἄς ποῦμε πὼς συναποφασίζουμε πὼς στὴν παρέα αὐτὴ ἐγὼ θὰ εἶμαι ὁ Ναπολέον, ἐσεῖς θὰ εἴσθε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἄλλος ὁ Ἀχιλλεὺς, ἄλλος ὁ Σωκράτης κ.λ.π. Σκεφτεῖτε, μάλιστα, νὰ ἀγαπήσουμε αὐτὸ ποὺ συναποφασίσαμε καὶ νὰ τὸ πάρουμε γιὰ ἀλήθεια. Καὶ ὅχι μόνο νὰ τὸ πάρουμε γιὰ ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ ὑποστηρίξουμε μὲ πάθος κάθε φορὰ ποὺ κινδυνεύει νὰ ἀποκαλυφθεῖ τὸ φέμμα του. Μπορεῖ καὶ νὰ χάσουμε ὀριστικὰ τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸν πραγματικὸ κόσμο τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ βουλιάξουμε ὁλότελα στὸ φέμμα μας.

Τὸ νὰ ζεῖς μακριὰ ἀπὸ τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ περιγράψαμε. Ἐνας πλαστὸς συμφωνημένος τρόπος ζωῆς, ὅπου τὰ πρόσωπα, οἱ ἀξίες, οἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων νὰ καθορίζονται, ὅχι πλέον ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ ἀπὸ συμφωνίες μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ὅπως μπορεῖ νὰ συμφωνήσουμε νὰ εἶμαι ὁ Ναπολέον, ἔτσι μπορεῖ νὰ συμφωνήσουμε καὶ τὸ ὅτιδῃποτε.

Εἶναι, γιὰ παράδειγμα, ἡ ἔκτρωση φόνος ἢ ὅχι; Ἔ, λοιπὸν, αὐτὸ μπορεῖ νὰ καθορισθεῖ, καὶ καθορίζεται ἐν Ἑλλάδι νομοθετικά, μὲ βάση τὴν ἀνθρώπινη συμφωνία καὶ ὅχι μὲ βάση τὴν ἀλήθεια τῶν πραγμάτων. Νομοθετεῖ λοιπὸν καὶ ἀποφαίνεται τὸ κλειστὸ σύστημα τῆς παρέας ὅτι στὴν περίπτωση τῆς ἔκτρωσης φόνος δὲν ὑπάρχει· ὑπάρχει μόνο αὐτοδιάθεση τῆς γυναίκας κυριαρχικὰ καὶ ἐλεύθερα.

Εἶναι ἡ ὁμοφυλοφιλία πρόβλημα ψυχιατρικῆς φύσεως ἢ ἀπλὴ ἐπιλογὴ; Σπεύδει λοιπὸν τὸ κλειστὸ σύστημα τῆς παρέας καὶ

ἀποφαίνεται πὼς ἀσφαλῶς εἶναι θέμα ἐπιλογῆς καὶ συνεπῶς δὲν πρόκειται νὰ γίνεи ἀνεκτὴ ἄλλη θέση. Καὶ τόσα ἄλλα παρόμοια.

Οἱ φίλοι τῆς παρέας φαίνεται νὰ μοιράζουν μεταξὺ τους τὶς λειτουργίες καὶ τοὺς ρόλους σὰν νὰ πρόκειται γιὰ θεατρικὸ παιχνίδι καὶ ὅχι γιὰ τὸ μυστήριό τῆς ζωῆς. Κάθε θέμα, ποὺ ἀγγίζει τὰ ὅρια τῆς ἀλήθειας καὶ ἀποζητᾷ νοηματοδότηση, ξεπέφτει σὲ ἓνα ἀνθρώπινο παιχνίδι συμφωνιῶν, ἀλληλεπιδράσεων, ἐκβιασμῶν, ἐπιβολῆς τοῦ ἰσχυροτέρου, ἐθισμῶν καὶ ἐν τέλει διαχείρισης τῆς μάζας. Καὶ ὅλα αὐτὰ γιατί; Μὰ, προφανῶς, γιατί ἐπιλέχθηκε τὸ παιχνίδι τοῦ φέμματος. Μιὰ ζωὴ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια· μὲ συμβάσεις καὶ ὑποκρισίες. Ἐγὼ θὰ εἶμαι ὁ Ναπολέον. Ἐσεῖς θὰ εἴστε ὁ Σωκράτης. Λοιπὸν, ἄς παίξουμε.

Πόσοι ἄνθρωποι δὲν δηλώνουν κουρασμένοι ἀπὸ τὴν ζωὴ τους καὶ τὰ σχήματά της. Πόσοι δὲν ὁμολογοῦν μὲ ἀφοπλιστικὴ εἰλικρίνεια ὅτι πῆραν τὴν ζωὴ τους λάθος. Πόσοι δὲν νιώθουν ὅτι ἡ ζωὴ τους ἔγινε ξένη, ἄδεια, φορτικὴ.

Σχήματα ζωῆς σὲ κρίση. Ἄνθρωποι σὲ κρίση. Σχέσεις σὲ κρίση. Συνειδήσεις σὲ κρίση. Ἐθνη σὲ κρίση. Καὶ πίσω ἀπὸ ὅλα αὐτὰ παρέες νὰ συνεχίζουν νὰ ἐπεξεργάζονται τὰ φέμματά τους, τὶς ἀπατηλές τους συμβάσεις. Μιὰ ζωὴ μακριὰ ἀπὸ τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ. Μιὰ ζωὴ γεμάτη μικροὺς νομοθέτες. Παρέες θεατρικῆς, ἀνθρώπινα μπουλούκια ποὺ ὑποβιάζουν τὴν ζωὴ καὶ τὴν ἀλήθειά της σὲ σχῆμα παρέας αὐτόβουλης. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀπάτη βαπτίζεται ἐλευθερία, καὶ ἔτσι φτάνει

κάνεις να πει: «Έ, και τι είναι ή ψυχή, τι είν' ό θάνατος, τι ή άμαρτία, τι ή έκτρωση, τι είναι ή όμοφυλοφιλία, τι ή ζωή»; Την άπάντηση σε όλα αυτά αναλαμβάνει να την προωθήσει ή παρέα. Γιατι όλα, έν προκειμένω, γίνονται θέμα άπλης έπιλογής, θέμα ανθρώπινης σύμβασης.

Κι όμως άκούμε τον λόγο του Κυρίου: «Είς τον Θεόν πιστεύετε και είς έμέ πιστεύετε» Να το καθοριστικό δίλημμα: τα σχήματα και οι άξίες της ζωής θα διαμορφώνονται με την λογική της ανθρώπινης κλειστής παρέας ή θα εξετάζονται με ακρίβεια από συνειδήσεις που συνεχώς διευρύνουν τα όριά τους επιλέγοντας να τίθενται βασανιστικά υπό το βλέμμα του Θεού.

Οί κρίσεις κάθε μορφής παράγονται από παρέες κλειστές και φοβικές που δέν άντέχουν να έκτεθούν στην αλήθεια. Πώς να το κάνουμε: δέν είμαι ό Ναπολέων, όσο κι άν συμβατικά έσεις μπορεί να το άποδέχεσθε. Και, άν συνεχίζω να ζω ως ό Ναπολέων, κάνω κακό και στον έαυτό μου και σε σās.

Άς μάθουμε να ζούμε ταπεινά. Και, ειδικά σήμερα, θα άποτελοῦσε ύφιστη πνευματική προσφορά προς την πατρίδα να της προσφέρονται πολίτες που δέν ζούν με την λογική των μελών μιās παρέας που τα έχουν βρει μεταξύ τους, αλλά πολίτες με συνειδήσεις όξύτερες, που άγαποῦν να έλέγχονται από το βλέμμα του Θεού.

Περὶ ταπείνωσης

π. Ἐμμανουὴλ Νιράκη

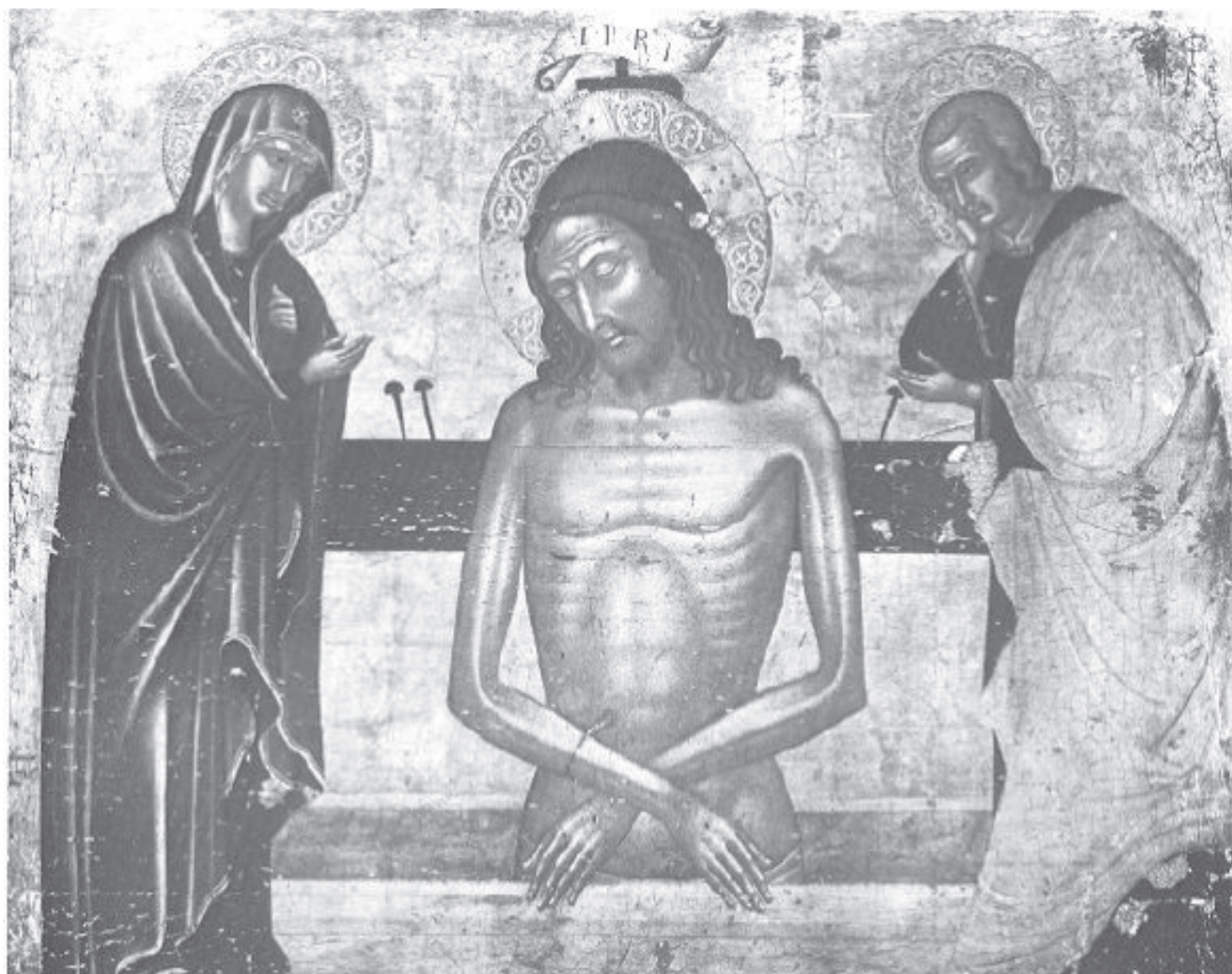
Ὁ Θεὸς δημιούργησε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ μηδὲν «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν». Τί σημαίνει «κατ' εἰκόνα» ἐρωτᾷ ὁ ἅγιος Βασίλειος καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος: «νὰ καθαρίσουμε τὴν καρδιά μας καὶ νὰ μὴν εἴμαστε ἀπαίδευτοι καὶ ἀμαθεῖς στὴ διδασκαλία τοῦ Θεοῦ». Καὶ πῶς θὰ ἐπιτύχουμε τὸ «καθ' ὁμοίωσιν» ἐρωτᾷ καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος: «ὁ σκοπὸς καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ θεοποίηση καὶ ἁγιοποίηση. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει καθῆκον νὰ στραφεῖ πρὸς τὰ ἄνω ἀγαθὰ γιὰ νὰ μιμηθεῖ τὶς θεῖες τελειότητες καὶ θεοειδεῖς ἀρετές, δηλαδὴ τὴν ἀληθινὴ μὀρφωση καὶ ὁλοκλήρωση. Καὶ αὐτὴ ἡ μὀρφωση εἶναι τὸ ἰδεῶδες τοῦ εὐαγγελίου, ποὺ κάνει τὸν ἄνθρωπο Θεόμορφο.»

Γιὰ τὸν καθένα ἀπὸ μᾶς, ὅλο αὐτὸ ἔγινε δυνατό, μὲ τὴν κάθοδο τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμος μας, δηλαδὴ μὲ τὴν ἐνανθρώπισή Του. Ἡ δική του ἐνανθρώπιση, κατέστησε δυνατὴ τὴ δική μας Θέωση. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο τῆς «Χάριτός» Του. Ἄρα λοιπὸν ὁ θεωμένος ἄνθρωπος ποὺ μέσῳ τῶν μυστηρίων καὶ τῶν ἀρετῶν «πληροῦται εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ» εἶναι ὁ ἀληθινὸς χριστιανός. Εἶναι αὐτὸς ποὺ ζεῖ «ἐν Χριστῷ» καὶ ἀναπόφευκτα παράγει γλυκοὺς καρπούς, ἅγιες καὶ ἀθάνατες σκέψεις, ἅγια καὶ ἀθάνατα αἰσθήματα, ἅγια καὶ ἀθάνατα ἔργα. Ἔτσι λοιπὸν μὲ τὴ χάρη τῶν ἁγίων μυστηρίων καὶ ἀρετῶν ὁ ἄνθρωπος γίνεται «εὐφορὴ γῆ» καρποφόρα, γιατί «πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ». (Ματθ. 7,17). Ἕνας τέτοιος καρπὸς εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη, μὲ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος «φρουρεῖται» ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ. Μὲ αὐτὴ κάθε του σκέψη καὶ κάθε του αἰσθήση

ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ Χριστό, καὶ Αὐτὸς πλέον γίνεται συνοδηγὸς καὶ συνοδοιπόρος τὴν πνευματικὴ του πορεία.

Ἡ ταπεινοφροσύνη δὲν εἶναι τίποτε διαφορετικὸ ἀπ' τὴ Χριστοφροσύνη. Ὅποιος ἔχει «νοῦ Χριστοῦ» ἔχει ταπεινοφροσύνη. Καὶ ὁ Χριστιανὸς μόνο ἔτσι πρέπει νὰ σκέφτεται καὶ νὰ πράττει γιὰ τὰ πάντα: γιὰ τὸ Θεό, γιὰ τὸν κόσμος, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ ὁλόκληρη τὴ δημιουργία. Ὁ ταπεινὸς θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του ἕνα μηδὲν - ἕνα τίποτα ἀπέναντι στὸ Θεό, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι στοὺς ἄλλους. Γι' αὐτὸ μόνιμα καὶ σταθερά, ὀλοένα καὶ περισσότερο εἰρηνεύει ἑναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Μὲ χαρὰ ἀποδέχεται τοὺς ἄλλους ὡς «μεγαλύτερους» στὴν ἀρετὴ καὶ ἀνώτερους ἀπ' αὐτόν.

Ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη τῆς ταπεινοφροσύνης εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ὑψηλοφροσύνη καὶ ἡ ἀλαζονεία. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔτσι πορεύεται στὴ ζωὴ του, στηρίζεται μόνον στὸν ἑαυτό του. Γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ ἀλαζόνας καὶ ὑπερήφανος. Θέλει νὰ εἶναι «ἀνεξάρτητος», αὐτόνομος καὶ αὐτάρκης σὲ ὅλα. Οὐσιαστικὰ ἐπιδιώκει καὶ βαδίζει ὀλοένα καὶ περισσότερο στὴν αὐτονόμησή του ἀπ' τὸ Θεό. Δὲν ἐπιθυμεῖ καμιὰ ἐπέμβαση, οὔτε κἂν τοῦ Θεοῦ, σὲ τίποτα δικό του, σὲ τίποτα ποὺ ἀφορᾷ τὴ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα του. Στὴν πραγματικότητα ὅμως δὲν εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ αὐτόνομος, διότι τέτοιου εἶδους σκέψεις καὶ τρόπους ζωῆς προσφέρει ὁ διάβολος, ποὺ δημιουργεῖ τὴν ψευδαίσθηση τῆς «ἐλευθερίας» καὶ τῆς «ἀνεξαρτησίας» ἀπ' τὰ δεσμὰ τοῦ Θεοῦ. Ζώντας ὅμως ὁ ἄνθρωπος

χωρίς Θεό, τὸ μόνο πὺν κατορθώνει εἶναι νὰ βρῖσκεται διαρκῶς παρῶν στὴ ζωὴ του ὁ διάβολος. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὰ πάντα σὲ ἀναφορὰ μὲ τὸν ἑαυτὸ του καὶ γύρω ἀπ' αὐτόν. Ζώντας μόνος μὲ τὸν ἑαυτὸ του, δὲν ζεῖ κανένας ἄλλος παρὰ ὁ ἴδιος ὁ διάβολος.

Νὰ γιατί ἡ ὑψηλοφροσύνη δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ «διαβολοφροσύνη». Ἡ ταπεινοφροσύνη συνοδεύεται πάντα ἀπ' τὴ σωφροσύνη καὶ τὴν ὑπομονή. Αὐτὸς πὺν θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του «μηδέν», αὐτὸς πὺν δὲν ὑπάρχει δηλαδὴ χωρὶς τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, εἶναι σώφρων καὶ ὑπομονετικὸς σὲ κάθε τι πὺν ἀντιμετωπίζει, ἔστω κι ἂν αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ δυσάρεστο. Ταπεινοφροσύνη, ὑπομονὴ καὶ σωφροσύνη εἶναι τὸ τρίπτυχο πὺν ὡς βάση ἔχει τὴν ἀγάπη. Μόνον ὅποιος ἔχει στὴν ψυχὴ

του τὴν ἀγάπη μπορεῖ νὰ εἶναι ταπεινόφρων, σώφρων καὶ ὑπομονετικὸς ἀπέναντι στὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ μέτρο τῆς δικῆς μας ταπεινοφροσύνης πρέπει νὰ εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ἐκεῖνος «κατέβηκε» ἀπ' τὰ ἐπουράνια ὕψη Του, ἕως τὰ κατώτερα μέρη τοῦ Ἄδη γιὰ χάρη μας, ἔτσι κι ἐμεῖς ἀκολουθώντας τὴν ἴδια πορεία «μὲ ἄκρα ταπείνωση», ὀφείλουμε νὰ ἐγκαταλείψουμε τοὺς ὑψηλοὺς θρόνους στοὺς ὁποίους ἔχουμε στρογγυλοκαθίσει πολλοὶ ἀπὸ μᾶς καὶ μὲ πολλὴ ἀγάπη, ὑπομονὴ καὶ σωφροσύνη νὰ σταθοῦμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο, κάνοντας πράξη τὸ λόγο τοῦ ἀπ. Παύλου «μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφ. 4,2)

Παπαδιαμάντης, Ἡ μεταφυσική τῆς πενίας

Κωστή Μπαστιᾶ

(Φέτος συμπληρώθηκαν 100 χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ «ὁ ἅγιος τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων», ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ἄφησε, σιγοφέλνοντας, τὴν τελευταία του πνοὴ στὸ πολυτραγουδημένο νησί του, τὴ Σκιάθο.

Σὰν συγγραφέας ὁ Παπαδιαμάντης ἀγαπήθηκε ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ ὅσο λίγοι. Μὲ τὴ μαγεία τῆς πέννας του τραγούδησε τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἀπαθανάτισε σὲ πίνακες ἀπίθανης λογοτεχνικῆς ὁμορφιᾶς τὶς πιὸ ἀπλὲς καὶ ταπεινὲς σκηνὲς τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ. Στὰ ἔργα του παρελαύνει ζωντανεμένη ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου, οἱ καθημερινὲς πράξεις, ἀπλοϊκῶν καὶ ἀπονήρευτων χριστιανῶν ἀλλὰ καὶ ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, ὁλόκληρη δηλαδὴ ἡ ἀνθρώπινη πραγματικότητα γυμνὴ καὶ ἀληθινή, ὅπως εἶναι, ἀπὸ τὰ δαιμονιακὰ βάθη τῆς πτώσεως ὡς τὰ οὐράνια ὕψη τῆς ἀγιότητος.

«Τὸ ἐπ' ἐμοὶ — ἔγραφε κάπου — ἐνόσω ζῶ καὶ ἀναπνέω, καὶ σωφρονῶ, δὲν θὰ παύσω πάντοτε, ἰδίως δὲ κατὰ τὰς πανεκλάμπρους ταύτας ἡμέρας, νὰ ὑμνῶ μετὰ λατρείας τὸν Χριστὸν μου, νὰ περιγράφω μετ' ἔρωτος τὴν φύσιν, καὶ νὰ ζωγραφῶ μετὰ στοργῆς τὰ γνήσια ἑλληνικὰ ἦθη.»!...

Ὁ Παπαδιαμάντης ἔζησε σὰν ἀληθινὸς ὀρθόδοξος χριστιανός. Ἡ ζωὴ του ἦταν ταυτισμένη μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἱστορικὲς καὶ ἀληθινοὶ θὰ παραμείνουν οἱ ἀναρίθμητες ἀγρυπνίες στὸν ἅγιο Ἐλισσαῖο τῆς Ἀθήνας ὅπου λειτουργοῦσε ὁ ἅγιος ἐκεῖνος ἱερέας, ὁ Παπα-Νικόλας ὁ Πλανᾶς καὶ ἔφαλλαν

οἱ δύο Ἀλέξανδροι: ὁ Παπαδιαμάντης δεξιὰ καὶ ὁ Μωραϊτίδης ἀριστερά.

Ὁ Παπαδιαμάντης ἔζησε μέσα στὴν Ἀθήνα σὰν κοσμοκαλόγερος, σὰν ἀσκητής. «Ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ, οὐδενὸς ἐπεθύμησε» (Πράξ. κ' 33) γι' αὐτὸ ἔζησε καὶ πέθανε φτωχός. Βασανίστηκε σκληρὰ καὶ πόνεσε πολὺ. «Ὡμοιώθη πελεκάνι ἐρημικῶ» ἦταν ἓνα πετεινὸ τοῦ οὐρανοῦ ποὺ εἶχε ὅλη τὴ μέριμνά του δοσμένη στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, «ζητώντας πρῶτα τὴ βασιλεία Του...» (Ματθ. στ' 33).

Σὰν εὐλαβικὸ ἀφιέρωμα στὴ μνήμη του, παραθέτουμε πιὸ κάτω ἓνα χαρακτηριστικὸ κείμενο τοῦ Κωστῆ Μπαστιᾶ.)

Ὁ Παπαδιαμάντης γεννήθηκε φτωχός, ἔζησε φτωχός, καὶ πέθανε φτωχός. Τραγούδησε τοὺς φτωχοὺς, καὶ τὸ ἔργο του στάθηκε τὸ μεγάλο χρονικὸ τῆς Ἑλληνικῆς φτωχολογιᾶς. Ὅτι γεννήθηκε ἓνας ἄνθρωπος φτωχός δὲ σημαίνει τίποτα. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ φτώχειά του δὲν φανερῶνει σπουδαῖα πράγματα, ἂν δὲν ξεκαθαρίσουμε τὴν πνευματικὴ του στάση ἀντικρυσ' αὐτὴ τὴν κατάσταση ποὺ ὀνομάζουμε πενία.

Κι ἄλλοι γεννηθήκανε, ζήσανε καὶ πεθάνανε φτωχοί. Καὶ τραγουδήσανε τοὺς φτωχοὺς, χωρὶς νὰ μοιάζουμε τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἡ πνευματικὴ τους στάση ἦτανε ριζικὰ ἀντίθετη

πρὸς τὴ φτώχειά τους. Ἦτανε φτωχοί, ἀλλὰ ζήσανε καὶ πεθάνανε μὲ τὸν καῦμὸ καὶ τὴ λαχτάρα τοῦ πλούτου... Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ποὺ ζεῖ μὲ τὸν καῦμὸ τοῦ πλούτου, δὲν ξεχωρίζει σὲ τίποτα ἀπ' τὸν πλούσιο. Ὁ πλούτος εἶναι τὸ ἰδανικὸ του· γιὰ τὸ χρυσάφι κτυπᾷ ἡ καρδιά του....

Ἡ φτώχεια τοῦ Παπαδιαμάντη δὲν ἔχει τίποτα κοινὸ μ' αὐτούς. Ὁ Παπαδιαμάντης δὲν πέθανε μὲ τὸν καῦμὸ τοῦ πλούτου. Πέθανε

φέλνοντας, ποὺ σημαίνει δοξολογόντας. Τοῦτο φανερώνει πὼς εὐχαριστοῦσε τὸν Πλάστη του γιὰ ὅσα τοῦ ἔχε χαρίσει. Τὸν εὐχαριστοῦσε ποὺ τὸν ἀξίωσε νὰ γεννηθεῖ φτωχός, νὰ ζήσει φτωχός, καὶ νὰ πεθάνει φτωχός. Ὁ Παπαδιαμάντης ἀγαποῦσε τὴ φτώχεια, γιατί πίστευε πὼς ὁ πλούτος εἶναι ἡ ἁμαρτία. Πίστευε πὼς τὸ ροῦχο τοῦ πλούτου δὲν εἶναι τὸ χρειαζούμενο γιὰ νὰ περάσει ὁ ἄνθρωπος στὴ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Καὶ τοῦτο γιατί τὸ κλειδὶ τῆς ζωῆς τοῦ Παπαδιαμάντη εἶναι ὁ

Χριστός. Ὁ Χριστὸς γεννήθηκε φτωχός, ἔζησε φτωχός καὶ πέθανε πάνω στὸ Σταυρό. Δὲ χωροῦσε λοιπὸν στὸ νοῦ του, πῶς ὁ Ἄνθρωπος ποὺ ἔκλεισε στὴν καρδιὰ του τὸ Χριστό, μπορεῖ νὰ προσεύχεται στὸν Οὐράνιο Πατέρα καὶ νὰ τοῦ ζητᾷ μιὰ ζωὴ διαφορετικὴ ἀπὸ κείνην ποὺ ἔζησε ὁ Μονογενὴς Του Γυιός... Γιὰ τὸ Χριστὸ ὁ μόνος φιλόξενος τόπος ποὺ βρέθηκε γιὰ νὰ γεννηθεῖ, ἦτανε μία φάτνη ἀλόγων, μέσα σὲ μία σπηλιὰ κι ἀνάμεσα στ' ἀπονήρευτα ζῶα... Πῶς νὰ λησμονήσει λοιπὸν ὁ Παπαδιαμάντης, τὸ λόγο τοῦ Ἀπ. Παύλου, πῶς ὁ Χριστὸς «δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς, τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε» (Β' Κορ. η' 9), ὥστε νὰ νοιαστεῖ γιὰ τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ; Τοῦ ἔφτανε ἡ δόση τῆς μέρας, τὸ χρειαζούμενο λιτό, τὸ ξαλαφρωμένο ἀπὸ τὸ περιττό....

Ὁ Παπαδιαμάντης ἔζησε στιγμὲς ποὺ δὲν εἶχε οὔτε τίς λίγες δεκάρες ποὺ χρειαζότανε γιὰ τὸ φωμί. Ἦτανε ὁ «εἰδώς», καὶ τίποτα δὲν μποροῦσε νὰ τὸν παρασύρει σὲ ἐπιθυμίες ἄνομες κι ἁμαρτωλές. Τὸ λίγο, τὸ ἐλάχιστο, ἀποζήτησε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ καὶ στάθηκε πάντα «ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος».... Κανέννας ὅσο ὁ Παπαδιαμάντης δὲν λογάρισε τὸ περισσὸ ἐκ τοῦ πονηροῦ. Καὶ κανέννας δὲν τὸ ἀπόκρουσε ὅσο ὁ Παπαδιαμάντης... Χαιρότανε τὴ φτώχεια, τὴ λογαρίαζε εὐλογία Θεοῦ καὶ ποτὲ του δὲ λαχτάρισε τὸν πλοῦτο, οὔτε πεθύμησε τ' ἀγαθὰ τοῦ πλησίον του, οὔτε νοιάστηκε ποτὲ γι' αὐτά....

Ἡ φτώχεια λοιπὸν τοῦ Παπαδιαμάντη δὲν εἶναι κακοτυχία τῆς ζωῆς του, ἀλλὰ καρπὸς Χριστιανικῆς ὠριμότητος... Ἄν ἡ ἔγνοια εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τὸ πρεπούμενο ροῦχο γιὰ τέτοιο χῶρο, ἀλλὰ ὁ πλοῦτος τῆς ψυχῆς, τῆς καρδιᾶς καὶ τοῦ πνεύματος· ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἔργων του. Χωρὶς περιστροφές τὸ ὑπογράμμισεν ὁ Χριστὸς ὅταν λέει, πῶς εὐκολώτερα μπορεῖ νὰ περάσει γκαμήλα ἀπὸ τὴν τρύπα μιᾶς βελόνας, παρὰ νὰ μπεῖ ὁ πλούσιος στὴ Βασιλεία τῶν

Οὐρανῶν. Ἔτσι ὁ πλοῦτος στὰ μάτια τοῦ Παπαδιαμάντη, τοῦ θρεμμένου μὲ τὸ μάννα τῆς Γραφῆς, παίρνει ὁλότελα δαιμονιακὴ μορφή. Γίνεται τὸ κύριο ὄργανο τοῦ ἐωσφόρου κι ἡ πιὸ ξυπνὴ παγίδα, ποὺ παγιδεύει τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ τοῦ δώσει, μὲ τὸν πλοῦτο στὸ χέρι, τὴν ἄνεση τῆς ἁμαρτίας. Νὰ τὸν σπρώξει στὴν ἄλαζονια, στὴ μοιχεία, στὴν πορνεία, στὸ φέμμα, στὴν κλεψιά, στὴν ματαιοδοξία, στὸ ναρκισσισμό. Κι ἀλλοίμονο στὸν ἄνθρωπο ποὺ θὰ πέσει σ' αὐτὴ τὴ φοβερὴ κι ἀδυσώπητη παγίδα. «Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε. Οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε»!...

Ἔτσι ὁ Παπαδιαμάντης μπαίνει στὴν ἄσκηση τῆς πενίας κατὰ τὴν πιὸ ὀντολογικὴ σημασία τοῦ ὅρου... Γνωρίζοντας τὰ πιὸ πάνω, δὲ θέλησε, οὔτε μιὰ στιγμὴ τῆς ζωῆς του, νὰ ἔναι «ὁ θησαυρίζων ἐαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν»...

Γράφοντας στὸν πατέρα του «ἄς μείνωμεν εἰς τὴν ἐντιμον πενίαν μας διὰ νὰ μᾶς βοηθῇ ὁ Θεὸς» ἐκφράζει ξεκάθαρα τὴν ιδέα ποὺ ἔχει ριζώσει μέσα του πῶς ἡ πενία εἶναι ἡ περιοχὴ ποὺ ἄρέσει στὸ Θεό, καὶ ποὺ ὁ Θεὸς εὐλογα καὶ βοηθαί. Τὸ ἰδανικὸ ὅμως τῆς πενίας, ποὺ στὸν Παπαδιαμάντη ἀγγίζει τὰ ὅρια τοῦ μοναχικοῦ ὅρκου γι' ἀχτημοσύνη, δὲν περιοριζότανε στὸν ὑλικὸ τομέα. Ὑπάρχουνε λογῆς λογῆς πλουτολατρεῖες. Ἄλλοι θησαυρίζουνε χρυσάφι, ἄλλοι σωρεύουνε ἄκαρπη μάθηση καὶ παρασταίνουνε τοὺς σοφοὺς, ἄλλοι εἰσπράττουνε τιμὲς καὶ δόξα καὶ διάκρισες, ἄλλοι ἔχουνε τὴν ὑστερία τῆς ἐξουσίας. Πρὸς ὅλα τοῦτα ὁ Παπαδιαμάντης ἀντιδικοῦσε ἐπίμονα καὶ σταθερά.

Ἀπόδειξη, ἀπὸ τίς ἀσυνείθιστες, εἶναι ἡ ὀργάνωση γιορτῆς πρὸς τιμὴ τοῦ Παπαδιαμάντη. Τὴν ὀργανώσανε θαυμαστὲς καὶ φίλοι, λογοτέχνες καὶ ἄνθρωποι κοσμικοί. Κι ὀρίσανε μάλιστα τὴν πριγκήπισσα Μαρία

Βοναπάρτη, σύζυγο του πρίγκηπα Γεωργίου, νὰ εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ γιορτασμοῦ, ποὺ θὰ γινότανε στὴν αἴθουσα τοῦ Παρνασσοῦ. Ποιὸς λογοτέχνης, ἢ ποιὸς ἄνθρωπος ποὺ θὰ βρισκότανε στὴν ἀπαθλιωμένη κατάσταση τοῦ Παπαδιαμάντη, δὲν θ' ἀντικρυζε τούτη τὴν πρωτοβουλία σὰ δῶρο καὶ χαμόγελο τ' οὐρανοῦ, προορισμένο ν' ἀλλάξει τὴν ὄψη τῆς ζωῆς του; Ποιὸς δὲν θὰ ἐκμεταλλευότανε τούτη τὴ μοναδικὴ εὐκαιρία;... Κι ὅμως! Ὅλοι οἱ σημαντικοὶ ἄνθρωποι στὴν αἴθουσα, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα: τὸν ἴδιο τὸν τιμούμενο, τὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη. Τὸν ἀναζητήσανε παντοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸν βρήκανε πουθενά. Ἔτσι ἡ γιορτὴ ἔγινε δίχως τὸν Παπαδιαμάντη, γιατί κανένας δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφιαστεῖ πὼς ὁ Παπαδιαμάντης ἀρνήθηκε τὸ χειροκρότημα καὶ τὸ λιβανωτὸ τῶν τρανῶν καὶ τῶν σπουδαίων, γιὰ νὰ περάσει τὴν ἴδια ὥρα στὸ σπῖτι ἐνὸς φτωχοῦ μανάβη, τοῦ Νικόλα τοῦ Μπούκη, ποὺ ὁ Παπαδιαμάντης ἔφελνε συχνὰ στὸ σπῖτι του καὶ ἡ μικρούλα ἢ κόρη τοῦ Μπούκη, ἡ Ἀγγελικούλα, τὸν ἄκουγε μὲ κατάνυξη, ὀνομάζοντας τὶς φαλμωδιές τοῦ Παπαδιαμάντη «Τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ» !....

Ἡ πενία, σὰν ὑπόσταση πνευματικὴ, ἔχει προϋπόθεση τὴν ταπείνωση καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς καρδιάς. Στὰ «Τραγούδια τοῦ Θεοῦ», γράφει ὁ Παπαδιαμάντης: «Μὲ εἶχε καλέσει ὁ γενναῖος φίλος μου, ὁ κυρ Στέφανος Μ. εἰς τὴν οἰκίαν του τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, διὰ νὰ συμφάγωμεν τὴν ὥρα τοῦ προγεύματος, ἀπὸ συγκατάβασιν καὶ εὐσπλαχνίαν, διὰ νὰ κάμω καὶ ἐγὼ μετὰ τόσα χρόνια Πάσχα, οἰκιακόν, ὡς ἔρημος καὶ ξένος στὰ ξένα».

Ὁ φίλος του ὁ Στέφανος ἦτανε ἓνας ἀμαξᾶς. Ὅταν ὁ Παπαδιαμάντης δέχεται τὴν πρόσκληση γιὰ τὸ Πασχαλινὸ γεῦμα, ἦτανεν πιὰ γνωστός, ἀναγνωρισμένος, φημισμένος καὶ τιμημένος. Ἐνας ἄλλος, ποὺ δὲν θὰ ἔχε οὕτε τὸ δέκατο τῆς φήμης του, δὲν θὰ καταδεχότανε νὰ περάσει τὸ Πάσχα στὸ σπῖτι ἐνοῦ φτωχοῦ

καὶ ἄσημου ἀμαξᾶ, ἢ τὴν ὥρα τοῦ μεγάλου γιορτασμοῦ του, νὰ κρυφεῖ στὸ σπῖτι ἐνοῦ ταπεινοῦ μανάβη, τοῦ Νικόλα τοῦ Μπούκη. Ὁ Παπαδιαμάντης ὅμως, ποὺ δὲν λογαρίαζε τὴ φτώχεια ντροπὴ, ποὺ τιμοῦσε τοὺς φτωχοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔφελνε μαζί τους καὶ μοιραζότανε τὸ φωμὶ τους, στεκότανε κοντὰ τους καὶ ἀποτραβιότανε ὅσο ἦτανε γινούμενο πιὸ πολὺ ἀπ' τοὺς ὑλικά καὶ διανοητικὰ πλουσίους...

Γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη, περιοχὴ τῆς ντροπῆς ἦτανε ὁ πλοῦτος, καὶ περιβόλι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγιᾶς τὰ καλυβόσπιτα τῶν πτωχῶν. Σ' αὐτὰ ἀναγάλιαζε, σ' αὐτὰ ἀναπαύοτανε ἡ ψυχὴ του καὶ γαλήνευε ὁ νοῦς του. Γιὰ τοῦτο λογαρίαζει τιμὴ τοῦ τὴν πασχάλινη πρόσκληση τοῦ Στέφανου τοῦ ἀμαξᾶ, καὶ ὅχι μονάχα τοῦτο, ἀλλὰ λογαρίαζει τὸν ἑαυτὸ του πολὺ πιὸ ἀνάξιο ἀπ' τοὺς ταπεινοὺς τούτους ἀνθρώπους καὶ δέχεται πὼς ἀπὸ συγκατάβαση καὶ εὐσπλαχνία τὸν καλέσανε. Τούτη ἡ φράση φανερώνει τὴν ἀπίθανη μετριοφροσύνη τοῦ Παπαδιαμάντη καὶ τὴν ἐγκάρδια ἀλληλεγγύη του μὲ τοὺς φτωχοὺς, ποὺ εἶχανε φόβο Θεοῦ, πίστη καὶ ἀνυπόκριτη ἀγάπη. Δίπλα στοὺς σταύλους τῶν ἀλόγων ἔκανε Πασκαλιά, ὅπως μέσα σὲ σταῦλο ἀλόγων γεννήθηκε ὁ μέγας φορέας τῆς πενίας, ὁ Χριστός. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι μὲ τὶς γυναῖκες τους, μὲ τ' ἀπονήρευτα παιδιά τους, παρακολουθοῦσανε τὶς ἀτελείωτες λειτουργίες τοῦ Παπά-Νικόλα τοῦ Πλανᾶ στὸν Ἅγιο Ἐλισσαῖο καὶ τὶς φαλμωδιές τοῦ Παπαδιαμάντη, καὶ αὐτοὶ οἱ λίγοι, μὰ διαλεκτοί, νοιώθανε μυστικοὶ καὶ ἐπιστήθιοι φίλοι τοῦ Χριστοῦ, ἅμα ἀκούγανε τὸν Παπαδιαμάντη νὰ φέλνει τὸ «Φίλε μυστικέ τοῦ Χριστοῦ ἐπιστήθιε», καὶ ἀναγαλιάζανε ὅταν τὸν ἀκούγανε πάλι νὰ φέλνει τὸ «Ἀγαλλιᾶσθω τοῦ δρυμοῦ ξύλα σύμπαντα»!....

(Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ βιβλίο
«Παπαδιαμάντης», τοῦ Κωστῆ Μπαστιᾶ)

Τὰ ὄνειρα

Ἀγίου Ἰγνατίου Μπριαντσιανίνωφ

Οἱ δαίμονες χρησιμοποιοῦν τὰ ὄνειρα γιὰ νὰ ἐνοχλήσουν καὶ νὰ πληγώσουν τὶς ἀνθρώπινες ψυχές. Μὲ παρόμοιο τρόπο οἱ ἄπειροι στὸν πνευματικὸ ἀγώνα Χριστιανοὶ ποὺ δίδουν σημασία στὰ ὄνειρα κάνουν κακὸ στὸν ἑαυτό τους. Εἶναι, ἔτσι, σημαντικὸ νὰ διακρίνουμε τὴν ἀκριβῆ σημασία τῶν ὁνείρων σὲ κάποιο πρόσωπο ποὺ ἡ φύση του δὲν ἔχει ἀνανεωθεῖ μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου ἡ κατάσταση ἑνὸς κοιμωμένου προσώπου εἶναι τέτοια ὥστε ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος χάνει τὴν αὐτοσυνειδησία τῆς ὑπάρξεώς του καὶ εἶναι σὲ μία κατάσταση λήθης. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου ὅλες οἱ ἐκούσιες δραστηριότητες καὶ ἐργασίες σταματοῦν.

Συνεχίζει μόνο αὐτὴ ἡ δραστηριότητα ποὺ εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σταματήσει. Στὸ σῶμα τὸ αἷμα συνεχίζει τὴν κυκλοφορία του, τὸ στομάχι χωνεύει τὴν τροφή, οἱ πνεύμονες διατηροῦν τὴν ἀναπνοή, τὸ δέρμα ἐφιδρώνει. Στὴν ψυχὴ οἱ σκέψεις, οἱ φαντασίες καὶ οἱ αἰσθήσεις συνεχίζουν νὰ παράγονται, χωρὶς, ὅμως, τὴν ἐξάρτηση τῆς θελήσεως καὶ τῆς λογικῆς ἀλλὰ μὲ τὴ δράση τῆς ὑποσυνειδητῆς φύσεώς μας.

Ἐνα ὄνειρο ἀποτελεῖται ἀπὸ τέτοιες φαντασίες συνοδευόμενες ἀπὸ παράξενες σκέψεις καὶ αἰσθήματα. Συχνὰ φαίνεται παράξενο ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μὲ τὶς θεληματικὲς καὶ ἐν ἐπιγνώσει σκέψεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἀντίθετα παρουσιάζονται ξαφνικὰ καὶ παράδοξα σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους καὶ ἀπαιτήσεις τῆς φύσεως. Συχνὰ

ἓνα ὄνειρο ἔχει μία χωρὶς συνοχὴ ἐντύπωση τῶν ἐκουσίων σκέψεων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐνῶ ἄλλες εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς ἰδιαίτερα ἠθικῆς καταστάσεως τοῦ λογικοῦ.

Ἔτσι ἓνα ὄνειρο δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει καθ' αὐτὸ νὰ ἔχει ὁποιαδήποτε σημασία. Ἡ ἐπιθυμία μερικῶν ἀνθρώπων νὰ δοῦν στὰ παραληρήματα τῶν ὁνείρων τοὺς πρόβλεψη γιὰ τὸ μέλλον τοὺς ἢ τὸ μέλλον ἄλλων ἀνθρώπων ἢ κάποιο ἄλλο νόημα εἶναι ἀνόητη καὶ παράλογη.

Πῶς μπορεῖ αὐτὸ νὰ εἶναι ἔτσι, αὐτὸ ποὺ δὲν ἔχει αἰτία ὑπάρξεως;

Οἱ δαίμονες ποὺ ἔχουν πρόσβαση στὶς ψυχές μας κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ὥρῶν ποὺ εἴμαστε ξύπνιοι ἔχουν ἐπίσης πρόσβαση σ' αὐτὲς κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου. Ἐπίσης κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου μᾶς πειράζουν στὸ νὰ ἁμαρτήσουμε μὲ τὸ νὰ ἀναμιγνύουν τὴ δική τους φαντασία μὲ τὴ δική μας. Ἀκόμη ὅταν δοῦν μέσα μας ἓνα ἐνδιαφέρον γιὰ ὄνειρα προσπαθοῦν νὰ αὐξήσουν τὸ ἐνδιαφέρον μας γιὰ τὰ ὄνειρά μας. Σιγὰ - σιγὰ μάλιστα μᾶς πείθουν νὰ τὰ ἐμπιστευόμαστε. Μία τέτοια ἐμπιστοσύνη συνοδεύεται πάντα ἀπὸ πλάνη καὶ ἡ πλάνη κάνει τὶς διανοητικὲς μας ἀπόψεις γιὰ τὸν ἑαυτό μας νὰ λανθάνονται, ὅποτε ὅλη μας ἡ ἐνεργητικότητα γίνεται σαθρή. Αὐτὸ ἀκριβῶς θέλουν καὶ οἱ δαίμονες.

Σ' αὐτοὺς ποὺ εἶναι προχωρημένοι σ' αὐτὴ τὴν ἐγλωιστικὴ αὐτοθεώρηση οἱ δαίμονες ἀρχίζουν νὰ παρουσιάζονται σὰν ἄγγελοι φωτὸς στὴ μορφὴ μαρτύρων καὶ ἁγίων ἀκόμη

καὶ αὐτῆς τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ. Χαίρονται μὲ τὸν τρόπο πού ζοῦν αὐτοὶ οἱ πλανεμένοι, τοὺς ὑπόσχονται οὐράνια στέμματα καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τοὺς ὁδηγοῦν σὲ μεγάλο ὕψος αὐτοεκτιμήσεως καὶ ὑπερηφάνειας. Αὐτὸ τὸ ὕψος εἶναι ταυτόχρονα καὶ ἡ ἄβυσσος τοῦ ὀλέθρου τους.

Πρέπει νὰ ξέρουμε ὅτι ἀναμφίβολα στὴν παροῦσα μας κατάσταση, πού ἀκόμη δὲν ἔχει ἀνανεωθεῖ μὲ τὴ χάρη, δὲν εἴμαστε ἕτοιμοι νὰ δοῦμε ἄλλα ὄνειρα ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ πού ὑπουλα ἐτοιμάζουν γιὰ μᾶς οἱ δαίμονες. Ὅπως κατὰ τὴ διάρκεια πού εἴμαστε ξύπνιοι ξεσηκώνονται μέσα ἀπὸ τὴν πεπτωκυῖα φύση μας ἢ προκαλοῦνται ἀπὸ δαίμονες σκέψεις καὶ ἐπιθυμίες — ἔτσι συμβαίνει καὶ ὅταν κοιμόμαστε. Ὅπως καὶ ὅταν εἴμαστε ξύπνιοι νοιώθουμε θεία παρηγορία πού πηγάζει ἀπὸ κατάνυξη (λόγω τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἁμαρτωλότητάς μας, τῆς μνήμης θανάτου καὶ τῆς Τελικῆς Κρίσεως). Μόνο αὐτὲς οἱ σκέψεις ἐμφανίζονται μέσα ἀπὸ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ πού φυτεύτηκε μέσα μας μὲ τὸ ἅγιο βάπτισμα καὶ μᾶς μεταφέρονται μέσα μας σὲ ἀναλογία μὲ τὴ μετάνοιά μας.

Ἔτσι μὲ παρόμοιο τρόπο πολὺ σπάνια καὶ σὲ ἐξαιρετικὴ ἀνάγκη οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ μᾶς ἀπεικονίζουν ἢ μᾶς παρουσιάζουν τὸ τέλος μας ἢ τὰ βάσανα τῆς κολάσεως ἢ τὴν Τελικὴ Κρίση τοῦ Θεοῦ πέραν τοῦ Τάφου. Ἀπὸ τέτοια ὄνειρα ἐρχόμαστε σὲ συναίσθηση καὶ φόβο Θεοῦ σὲ κατάνυξη, σὲ μετάνοια. Ἀλλὰ τέτοια ὄνειρα δίδονται πολὺ σπάνια σὲ ἐξαιρετικὴ ἀνάγκη σὲ ἁγιασμένες ψυχὲς ἀλλὰ καὶ σὲ πολὺ ἁμαρτωλοὺς σύμφωνα μὲ τὴν ἀνεξιχνίαστη καὶ εἰδικὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Δίδονται ἐξαιρετικὰ σπάνια ὅχι λόγω τῆς «τσιγγουνιάς» τῆς Θείας Χάρης — ὅχι! Ἀλλὰ διότι ὅ,τι γίνεται σὲ μᾶς ἔξω ἀπὸ τὴ ρουτίνα μᾶς ὁδηγεῖ σὲ ὑπερηφάνεια καὶ αὐτοεκτίμηση καὶ ὑποσκάπτει τὴν ταπεινώσῃ μας πού εἶναι τόσο σημαντικὴ γιὰ τὴ σωτηρία μας.

Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐκπλήρωση τοῦ ὁποίου ὁδηγεῖ στὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐκφρασθεῖ στὴν Ἁγία Γραφή τόσο καθαρά, τόσο δυναμικὰ καὶ μὲ τόση λεπτομέρεια οὕτως ὥστε εἶναι ἐντελῶς περιττὸ τὸ νὰ βοηθεῖται ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ νὰ διασπᾶται ἡ συνηθισμένη ὁδὸς τῶν πραγμάτων.

Σ' αὐτὸν πού ζητοῦσε τὴν ἀνάσταση ἐνὸς νεκροῦ ἀνθρώπου πού θὰ μπορούσε νὰ ἀποσταλεῖ καὶ νὰ προειδοποιήσει τοὺς ἀδελφούς του εἰπώθηκε: «ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν οὐχὶ πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐὰν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐὰν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται» (Λουκ. ιστ', 27-31).

Ἡ πείρα ἔχει δείξει ὅτι πολλοὶ πού τοὺς παραχωρήθηκε νὰ δοῦν στὸν ὕπνο τους ὁράματα βασάνων — συγκλονίστηκαν ἀπὸ τὸ ὄραμα γιὰ λίγο καὶ μετὰ ὅμως ξεχάστηκαν καὶ μαζὶ ξέχασαν ὅ,τι εἶδαν καὶ ζοῦσαν μιὰ ἀπρόσεκτη πνευματικὰ ζωή.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη αὐτοὶ πού δὲν εἶχαν ὁποιαδήποτε ὁράματα ἀλλὰ προσεκτικὰ μελετοῦσαν τὸ θεῖο Νόμο, σταδιακὰ ὁδηγήθηκαν στὸ φόβο Θεοῦ, ἀπέκτησαν πνευματικὴ δύναμη καὶ νίκη καὶ μὲ χαρὰ πού γεννιέται ἀπὸ τὴν οἰκειοποίηση τῆς σωτηρίας πέρασαν ἀπὸ τὸ ἐπίγειο πέπλο τῶν θλίψεων στὴν εὐλογημένη αἰωνιότητα.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος συζητᾷ τὸ ρόλο πού παίζεται ἀπὸ τοὺς δαίμονες στὰ ὄνειρα μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: «... Ἀφοῦ ἐγκαταλείψουμε γιὰ τὸν Κύριον τὰ σπίτια μας καὶ τοὺς οἰκείους μας καὶ μὲ τὴν ξενιτεία γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ πωλήσουμε τὸν ἑαυτό μας, τότε οἱ δαίμονες ἐπιχειροῦν νὰ μᾶς ταραξοῦν μὲ ὄνειρα. Παρουσιάζουν δὲ σ' αὐτὰ τοὺς ἰδιικούς μας ὅτι θρηνοῦν, πεθαίνουν,

καταστενοχωρούνται και βασανίζονται εξ αιτίας μας. Ἐκεῖνος, λοιπόν, πού πιστεύει στὰ ὄνειρα ὁμοιάζει μ' αὐτὸν πὺν κυνηγᾷ τῇ σκιά του καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν πιάσει» (Σοφ. Σειράχ λδ', 2).

Οἱ δαίμονες τῆς κενοδοξίας ἐμφανίζονται στὸν ὕπνο μας σὰν προφῆτες.

Συμπεραίνουν, σὰν πανοῦργοι πὺν εἶναι, μερικὰ ἀπὸ τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν καὶ νὰ μᾶς τὰ προαναγγέλουν. Καὶ ὅταν αὐτὰ πραγματοποιηθοῦν ἐμεῖς μένουμε ἔκθαμβοι καὶ ὑπερφηανεύεται ὁ λογισμὸς μας μὲ τὴν ἰδέα ὅτι πλησιάσαμε στὸ προορατικὸ χάρισμα». (Κεφ. Γ', 38 - 39).

Ὁ ἅγιος Κασσιανὸς διηγεῖται γιὰ ἓνα μοναχὸ στῇ Μεσοποταμία πὺν ζοῦσε μία πάρα πολὺ ἐρημικὴ καὶ ἀσκητικὴ ζωὴ ἀλλὰ ἀπώλεσε τὴν ψυχὴ του, διότι πλανήθηκε ἀπὸ διαβολικὰ ὄνειρα. Παρατήρησε ὅτι ὁ μοναχὸς δὲν πολυπρόσεχε τὴν πνευματικὴ του πρόοδο ἀλλὰ ἐνδιαφερόταν μόνο γιὰ τοὺς σωματικὸς κόπους γιὰ τοὺς ὁποῖους καὶ αἰσθανόταν περήφανος. Ὁ διάβολος τότε, λοιπόν, ἄρχισε νὰ τοῦ παρουσιάζει ὄνειρα πὺν μὲ τὴ διαβολικὴ πονηρία του ἄρχισαν νὰ ἐπαληθεύονται. Ὅταν ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ μοναχοῦ στὰ ὄνειρα καὶ στὸν ἑαυτὸ του ἐνισχύθηκε, ὁ διάβολος τοῦ παρουσίασε μπροστά του ἓνα θαυμάσιο ὄνειρο: Ἐβραῖους νὰ ἀπολαμβάνουν τὶς ὁμορφιές τοῦ Παραδείσου — ἐνῶ οἱ Χριστιανοὶ νὰ τυραννιοῦνται μὲ τὰ βάσανα τῆς κολάσεως.

Τότε ὁ διάβολος (ντυμένος σὰν Ἄγγελος φωτὸς) συμβούλεψε τὸ μοναχὸ νὰ ἀποδεχθεῖ τὸν Ἰουδαϊσμὸ ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ ἔχει ἓνα μερίδιο ἀπὸ τὴν εὐτυχία τῶν Ἰουδαίων. Αὐτὸ τὸ ἔκανε ὁ μοναχὸς χωρὶς τὸν παραμικρὸ δισταγμὸ.

Συνεπῶς ἀρκετὰ ἔχουν εἰπωθεῖ, γιὰ νὰ ἐξηγήσουν στοὺς ἀγαπητοὺς μας ἀδελφοὺς

Χριστιανούς, πόσο ἀνόητο εἶναι νὰ δίνουν σημασία στὰ ὄνειρα καὶ ἀκόμη περισσότερο νὰ τὰ πιστεύουν καὶ νὰ τὰ ἐμπιστεύονται. Ἀπὸ τὴν προσοχὴ στὰ ὄνειρα ὅπωςδήποτε θὰ μπεῖ μέσα στὴν ψυχὴ μας ἡ ἐμπιστοσύνη σ' αὐτά. Συνεπῶς ἀπαγορεύεται αὐστηρὰ ἀκόμη καὶ τὸ νὰ προσέχουμε στὰ ὄνειρα.

Ἡ ἀνθρώπινη φύση ἀνανεωμένη μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κυβερνᾶται ἀπὸ ἐντελῶς διαφορετικὸς νόμους ἀπὸ τὴν πεπτωκυία φύση τοῦ ἀνθρώπου πὺν ἐπιμένει στὴν ἁμαρτωλὴ κατάσταση.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ ἀναγεννημένου ἀνθρώπου εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. «Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ Πνεύματος τοὺς φωτίζει» λέει ὁ Μέγας Μακάριος, «καὶ κατακάθεται στὰ βάθη τοῦ νοῦ τους». Καὶ ἔτσι εἴτε ξύπνιοι εἶναι ἢ κοιμοῦνται ἡ ψυχὴ τους παραμένει μὲ τὸν Κύριο χωρὶς ἁμαρτία, χωρὶς γήινες ἢ σαρκικὲς ἀπολαύσεις καὶ φαντασίες. Οἱ σκέψεις καὶ οἱ φαντασίες πὺν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου εἶναι ἐκτὸς τοῦ ἐλέγχου τῆς ἀνθρώπινης λογικῆς καὶ θελήσεως, καὶ πὺν ἐνεργοῦν ὑποσυνείδητα στὶς ἀπαιτήσεις τῆς φύσεως, δροῦν μέσα τους κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὰ ὄνειρα τέτοιων ἀνθρώπων ἔχουν πνευματικὴ σπουδαιότητα. Ἔτσι ὁ δίκαιος Ἰωσήφ ἔμαθε ἀπὸ ἓνα ὄνειρο τὸ μυστήριον τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου. Μ' ἓνα ὄνειρο διατάχθηκε νὰ φύγει στὴν Αἴγυπτο καὶ σ' ἄλλο νὰ ἐπιστρέφει στὸ Ἰσραήλ.

Τὰ ὄνειρα πὺν ἐστάλησαν ἀπὸ τὸ Θεὸ φέρνουν μαζί τους μιὰ ἀναμφισβήτητη πειθὼ ἢ βεβαιότητα. Αὐτὴ ἡ βεβαιότητα μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ ἀπὸ τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ ὄχι ἀπὸ αὐτοὺς πὺν ἀκόμη ἀγωνίζονται κατὰ τῶν παθῶν τους.

Μετάφραση:

Πρεσβύτερος Ἀναστάσιος Τελεβάντος

Μεγάλο και άγνωστο θαῦμα

Προσκυνήτριας Α.Π.

Ήταν χαράματα Παρασκευής, 29 Αυγούστου τοῦ 2003. Φεύγαμε μὲ βαριά καρδιά ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, μὲ κατεύθυνση πρὸς Τὲλ Ἀβίβ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ γιὰ Ἀθήνα.

Εἶχαμε περάσει ὑπέροχα. Τὴν προηγούμενη, εἶχαμε γιορτάσει Πανηγυρικὰ τὴν Κοίμηση τῆς Παναγίας μας στὸν Τάφο Της, ἀφοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα ἡ Κοίμηση ἐορτάζεται 13 ἡμέρες μετὰ, στίς 28 Αυγούστου.

Ζήσαμε μιὰ πρωτόγνωρη, μοναδικὴ ἐμπειρία. Τὸ πανηγύρι ἦταν μεγαλοπρεπές, πλούσιο, γενναιόδωρο πρὸς πάντας. Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα ἐτοιμάσαμε τίς βαλίτσες μας, τὸ βράδυ λάβαμε μέρος στὴν ἀγρυπνία στὸν Πανάγιο Τάφο καὶ ἀμέσως μετὰ, γρήγορα στὸ πούλμαν πού μᾶς περίμενε ἀκριβῶς ἔξω ἀπὸ τὴν παλαιὰ Πόλη. Ὁ καιρὸς ἦταν καλός. Ὁ οὐρανὸς ἔναστρος καὶ μέσα σὲ μιὰ γλυκιὰ ἡσυχία ἀπολαμβάναμε τὴν Πόλη φωτισμένη.

Εἶχαμε στυλώσει τὰ μάτια μας στὰ τεῖχη της, ἀγκαλιάζοντας νοερὰ ὅλα τὰ Πανάγια Προσκυνήματα, κλείνοντάς τα ἐρμητικὰ μέσα στὴν καρδιά μας. Ἐνα σχεδὸν ἀδιόρατο ἐλαφρὸ χαμόγελο πρόδιδε τὴν κούραση τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν βαθιὰ εὐγνωμοσύνη μας πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ ὅσα ζήσαμε. Ἡ εὐχαρίστησή μας ἦταν τόση, πὺ δὲν κλονίστηκε καθόλου ἀπὸ τὴν παρατεταμένη ἀναμονή, οὔτε ἀπὸ τὸν ἐξαντλητικὸ ἔλεγχο τῶν Ἰσραηλινῶν στὸ ἀεροδρόμιο.

Ὅταν ἐπιτέλους ἐπιβίβαστηκα στὸ ἀεροπλάνο - ἐὰν θυμᾶμαι καλὰ ἦταν ἓνα δικινητήριο Airbus - πρόσεξα ὅτι τὰ φῶτα του

τρεμόπαιζαν συνεχῶς καὶ δὲν σταθεροποιούνταν σὲ μιὰ συγκεκριμένη φωτεινότητα. Σκέφθηκα ὅτι κάποιο καλῶδιο δὲν κάνει καλὴ ἐπαφή καὶ βυθίστηκα στὸ κάθισμά μου. Ὅταν ξεκίνησε ἡ τροχοδρόμηση, τὰ πρόβλημα στὰ ἠλεκτρικὰ ἔγινε πιὸ ἔντονο, ἐνῶ παράλληλα ἀκούγονταν καὶ ὁ χαρακτηριστικὸς ἦχος μικρῶν, πολλαπλῶν βραχυκυκλωμάτων. Δὲν ἔδωσα σημασία· τὰ φῶτα ἔσβησαν, ἀπογειωθήκαμε καί, ὅταν ξανάναψαν τὸ πρόβλημα ὑφίστατο σὲ μικρότερο βαθμό. Καθόμουν μὲ τὴ μητέρα μου στὴν ἀριστερὴ πλευρὰ τοῦ ἀεροσκάφους, μπροστὰ ἀπὸ τὸ φτερό, ἐνῶ φίλοι καὶ γνωστοὶ κάθονταν σὲ κοντινὲς θέσεις.

Μετὰ ἀπὸ περίπου 20 λεπτὰ ἀκούσαμε ἓναν δυνατὸ θόρυβο καὶ τὸ ἀεροπλάνο ἄρχιζε νὰ τρέμει καὶ νὰ κινεῖται δεξιά καὶ ἀριστερά, σὰν νὰ «κοσκινίζει», ὅπως εὐστοχα παρατήρησε κάποιος φίλος. Ὁ πιλότος εἶπε πρῶτα στὰ ἐβραϊκὰ καὶ μετὰ στὰ ἀγγλικά νὰ παραμείνουμε μὲ τίς ζῶνες μας δεμένες, τὸ ἴδιο ἔκαναν ἀμέσως καὶ οἱ ἀεροσυνοδοί.

Ἀρχικὰ δὲν δώσαμε σημασία, ὥσπου κοίταξα τὸ φτερό καὶ εἶδα τὴν τουρμπίνα νὰ φλέγεται καὶ νὰ ἐκσφενδονίζει κομμάτια ἀπὸ πυρωμένο σίδηρο! Μετὰ ἀπὸ ἓνα καθησυχαστικὸ πρόλογο, τὴν ἔδειξα στὴ μητέρα μου καὶ στοὺς γύρω φίλους. Ὅλοι μας εἶχαμε ταξιδέφει πολλὰς φορὲς μὲ ἀεροπλάνο, ἀλλὰ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πὺ βλέπαμε φλεγόμενο κινητήρα. Σφιχθήκαμε κάπως ἀλλὰ κρύψαμε ἐπιμελῶς τὴν ἀνησυχία μας, σιωπώντας. Κάποιοι ἀπὸ ἐμᾶς ὅπως ἔμαθα ἀργότερα, λέγαμε νοερὰ τὴν Εὐχή. Μετὰ ἀπὸ ἀρκετὰ λεπτὰ ἔγινε νέα ἀνακοίνωση πὺ μᾶς

πληροφορούσε για την απώλεια του ἀριστεροῦ κινητήρα καὶ ὅτι θὰ προσπαθήσουμε νὰ φθάσουμε στὰ Ἐλευθέριος Βενιζέλος μὲ τὸν ἄλλον.

Δὲν πέρασαν ἄλλα εἴκοσι λεπτὰ ὅταν ἀκούστηκε ἓνας λιγότερος δυνατὸς θόρυβος ἀπὸ τὴ δεξιὰ πλευρὰ καὶ νοιώσαμε ὅλοι τὶς ἴδιες ἔντονες δονήσεις τοῦ ἀεροσκάφους, ἀναμεμιγμένες μὲ ἀναταράξεις. Κάποιοι ποὺ κάθονταν μπροστὰ ἀπὸ τὸ δεξιὸ φτερό φώναζαν «πῆρε φωτιὰ ἢ τουρμπίνα!» Τὸ μέχρι τότε ἥπιο καί, μᾶλλον εὐχάριστο κλίμα, τοῦ θαλάμου ἀντικαταστάθηκε σύντομα ἀπὸ πανικό. Τὸ ἀεροσκάφος ἔχανε διαρκῶς καὶ ἀπότομα ὕψος καὶ ἀκουγόταν ἓνας θόρυβος σὰν σφύριγμα, ποὺ μετὰ θυμήθηκα ὅτι τὸν ἄκουγα στὶς ταινίες, ὅταν ἔπεφταν οἱ βόμβες τῶν ἀεροπλάνων.

Οἱ ἀεροσυνοδοί, ποὺ μόλις εἶχαν ξεκινήσει νὰ προσφέρουν ἀναφυκτικά, ἀσφάλισαν τρέχοντας τὰ καροτσάκια τους στὶς κατάλληλες θέσεις· κάθισαν γρήγορα καὶ προσδέθηκαν κρατώντας τὸ κεφάλι τους κοντὰ στὰ γόνατα. Ἀρκετοὶ καρδιοπαθεῖς καὶ ἡλικιωμένοι ἔπαιρναν τὰ χάπια τους δύο-δύο. Μεταξὺ συζύγων, γίνονταν δημόσιες ἐξομολογήσεις γιὰ τὸ πότε ἀπάτησε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ μὲ ποιὸν καὶ ζητοῦσαν συγχώρεση. Γιαγιάδες καὶ παπούδες ἀπεκάλυπταν στὰ παιδιὰ τους ὅτι τοὺς ἀδίκησαν στὴ διαθήκη τους καὶ ζητοῦσαν συγχώρεση καὶ ἐκεῖνα τὴν ἔδιναν, ἀλλὰ καὶ τὴ ζητοῦσαν μὲ τὴ σειρά τους γιὰ παλιές ἄπρεπες συμπεριφορές. Φίλοι ὁμολογοῦσαν ὅτι μὲ ἀφορμὴ τὸ τάδε περιστατικὸ εἶχαν πεῖ φέματα καὶ συκοφαντήσῃ ἀλλήλους...

Ὅλα τὰ παραπάνω μαζί μὲ τὴ συνεχῆ καὶ ἀπότομη απώλεια ὕψους, τὶς ἀσυνήθιστες ἀναταράξεις καὶ τὴ σιγὴ τοῦ πιλότου ἔκαναν βαριά τὴν ἀτμόσφαιρα. Σὰν νὰ μὴν ἔφθανε αὐτό, κάποιος ἀπὸ τὴν παρέα φώναξε «εἶχε δίκιο ὁ τάδε», ἐνθυμούμενος τὰ λόγια ἐνὸς

μοναχοῦ, ποὺ τοῦ εἶχε πεῖ, παρουσίᾳ τρίτων, πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὅτι ἡ Ἑλλάδα θὰ θρηνήσει μεγαλύτερο ἀριθμὸ νεκρῶν ἀπὸ ὅ,τι τὸ Πάσχα - ἀναφερόμενος στὸ δυστύχημα λίγο πρὶν ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ στὰ Τέμπη - μόνο ποὺ αὐτὴ τὴ φορὰ θὰ εἶναι στὴ θάλασσα. Εἶχαμε ἀρχίσει νὰ ἀνησυχοῦμε σοβαρά...

Τὸ ἀεροπλάνο ἄρχισε νὰ παίρνει κλίση καταλάβαμε ὅτι προσπαθεῖ νὰ στρίψει καὶ σκέφθηκα ὅτι θὰ ἐπιστρέψαμε στὸ Τὲλ Ἀβίβ ἢ ὅτι θὰ πηγαίναμε στὴν Κύπρο. Σὲ λίγο σηκώθηκε μία ἀεροσυνοδὸς καὶ πῆγε βιαστικὰ νὰ ἀσφαλίσει κάποια ἀντικείμενα ποὺ ἔπεφταν. Τὴ σταμάτησα καὶ τὴ ρώτησα τί ἀκριβῶς συνέβαινε. Ἡ πρώτην χαμογελαστὴ καὶ γλυκομίλητη κοπέλα εἶχε γίνῃ κατάχλωμη καὶ εἶχε χάσει τὴ φωνή της. Ὁ φόβος κυριαρχοῦσε στὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου της, στὰ σφιγμένα δόντια καὶ κορυφωνόταν στὰ ματιὰ της.

Τὴ ρώτησα ἐὰν εἶχαμε χάσει καὶ τοὺς δύο κινητήρες καὶ ἀπάντησε μὲ νεῦμα καταφατικὰ. «Καὶ τώρα τί θὰ γίνῃ; Πῶς θὰ τὸ ἀντιμετωπίσουμε;», ξαναρώτησα. Ἐπαφε νὰ μὲ κοιτάζει στὰ μάτια, τὸ βλέμμα της ἔγινε μακρινό, σὰν νὰ κοιτοῦσε τὸ κενό, κινουσε τὸ κεφάλι της δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀνασῆκωσε τοὺς ὤμους ἀδιάφορα, σὰν ὅλα νὰ εἶχαν τελειώσει καὶ ἔκανε νὰ φύγει. Τὴ συγκράτησα ἔντονα ἀπὸ τὸ χέρι φωνάζοντας «Πέφτουμε;» καὶ ἐκεῖνη μοῦ ἔγνεφε πολλὰς φορὲς καταφατικὰ, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ ἀρθρώσει λέξη καὶ ἔτρεξε νὰ προσδεθεῖ πάλι στὸ κάθισμά της, κρατώντας σφιχτὰ τὸ κεφάλι στὰ γόνατα. Πήραμε ὅλοι βαθιὰ ἀνάσα καὶ προσπαθοῦσαμε ὅσο τὸ δυνατόν φύχραιμα νὰ συνειδητοποιήσουμε τὰ συμβαίνοντα.

Τὸ πέπλο τῆς μελαγχολίας ἔσκισε ἡ δυνατὴ φωνὴ ἐνὸς ρασοφόρου: «Μὴν φοβάστε, ἀδελφοί μου, ὅς προσευχηθοῦμε, δὲν θὰ

ἀφήσει ὁ Θεός!». Οἱ ἱερεῖς ἔβαλαν πετραχήλι καὶ ἄρχισαν νὰ διαβάζουν, κάποιοι λαϊκοὶ ἔλεγαν νοερὰ τὴν Εὐχὴ καὶ οἱ ὑπόλοιποι χωρίστηκαν σὲ δύο ὁμάδες - τὴ δεξιὰ καὶ τὴν ἀριστερὴ πτέρυγα τοῦ θαλάμου τῶν ἐπιβατῶν - καὶ ἄρχισαν δειλὰ νὰ φάλουν οἱ μὲν τὴν Παράκληση τῆς Παναγίας, οἱ δὲ τοὺς Χαιρετισμούς. Ἀναθέσαμε τὴν ἐλπίδα μας στὸν Θεὸ καὶ αἰσθανθήκαμε πολὺ καλύτερα· ξελαφρώσαμε.

Οἱ ἀλλόθρησκοι ἐπιβάτες, ὑπερβολικὰ φοβισμένοι σὲ σύγκριση μ' ἐμᾶς, νόμιζαν ὅτι τραγουδούσαμε καὶ μᾶς κοίταζαν σὰν νὰ ἤμασταν τρελοί. Ἡ παρήγορη ὅμως αὐτὴ ψυχικὴ ἀνάταση διεκόπη λίγο ἀργότερα, ὅταν ἔκανε ἀνακοίνωση μὲ τρεμάμενη φωνὴ ὁ πιλότος: «ὅπως ἤδη καταλάβετε, πρὶν ἀπὸ λίγη ὥρα χάσαμε καὶ τὸ δεύτερο κινητήρα· ἀνεφλέγη. Ρίξαμε τὰ καύσιμα καὶ θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐπιστρέψουμε στὸ Μπὲν Κουριὸν (τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Τέλ Ἀβίβ), ἀλλά...» τοῦ ἤρθε ἓνας κόμπος στὸν λαιμὸ καὶ σταμάτησε ἀπότομα. Πρὸς στιγμὴν πάγωσε τὸ αἷμα μας. Ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε,

ἀλλιῶς εἶναι νὰ ὑποθέτεις βάσιμα πῶς ὁδεύεις σὲ κάτι δυσάρεστο καὶ ἀλλιῶς εἶναι νὰ σοῦ τὸ ἐπιβεβαιώνουν ἐπισήμως! Μετὰ τὶς πρῶτες ἀμήχανες στιγμές, συνεχίσαμε ὅλοι μαζὶ νὰ προσευχόμαστε ἀπὸ τὸ σημεῖο ποὺ εἴχαμε σταματήσει, ἄλλοι τὴν Εὐχὴ, ἄλλοι τὴν Παράκληση, ἄλλοι τοὺς Χαιρετισμούς. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ὅτι προσεύχονταν θερμὰ καὶ ὅσοι ἔδειχναν στὸ παρελθὸν νὰ μὴν πιστεύουν...

Προσπάθησα νὰ φερθῶ ψυχραίμα σὲ σημεῖο ποὺ κατηγορήθηκα γιὰ ἀναισθησία. Ἐξήγησα ἥρεμα, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ δώσω κουράγιο καὶ σὲ κάποιους ποὺ ἔκλαιγαν: «Κάποτε ὅλοι θὰ πεθάνουμε αὐτὸ δὲν ἀλλάζει. Τί μᾶς μένει τότε; Τὸ πόσα χρόνια θὰ ζήσουμε καὶ τὸ πῶς θὰ τὰ ζήσουμε. Ὅλοι μας θέλουμε νὰ ζήσουμε πολλὰ χρόνια, ἐὰν ὅμως ὁ Θεὸς ἀποφάσισε νὰ πεθάνουμε σήμερα, οὔτε αὐτὸ ἀλλάζει· ἔξαλλου, δὲν ὑπάρχει κάτι ποὺ νὰ μπορούμε νὰ κάνουμε ἀνθρωπίνως γιὰ νὰ σωθοῦμε καὶ δὲν τὸ κάνουμε. Ἄρα, ἐὰν πάρουμε ὡς δεδομένο ὅτι σήμερα θὰ κληθοῦμε σὲ ἀπολογία, τί πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει; Τὸ σὲ ποιὰ κατάσταση βρίσκεται ἡ ψυχὴ μας. Τώρα θὰ μοῦ πεῖτε: «εἶμαι σὲ ἄσχημη κατάσταση, ἀλλά, ἐὰν εἶχα καὶ ἄλλα χρόνια, θὰ μετανοοῦσα!»

Αὐτὴ ὅμως ἡ φιλοσοφικὴ σκέψη δὲν εἶναι τῆς παρούσης, εἶναι μᾶλλον ἓνας εὐσεβὴς πόθος, γιατί εἴπαμε ὅτι παίρνουμε ὡς δεδομένο ὅτι παραδίδουμε σήμερα. Ἄρα τί μᾶς μένει νὰ κάνουμε; Νὰ προσευχηθοῦμε εἰλικρινὰ καὶ νὰ ζητήσουμε μὲ θερμὴ συγχώρεση τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ὅμως πρέπει νὰ ἔχουμε τὴν ἐλπίδα μας στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἄπειρη ἀγάπη Του γιὰ ἐμᾶς, δὲν θὰ ἐπέτρεπε ποτὲ νὰ γίνει κάτι πρὸς ζημίαν τῆς ψυχῆς μας, δηλαδή, ἐὰν μᾶς πάρει σήμερα, αὐτὸ θὰ πεῖ ὅτι θὰ μᾶς πάρει στὴν καλύτερη στιγμὴ μας.

Οἱ περισσότεροι ἐξομολογηθήκαμε καὶ κοινωνήσαμε μόλις χθὲς στὴ ἑορτὴ τῆς Παναγίας, ἄρα εἴμαστε κατὰ τὸ δυνατόν ἐτοιμοὶ· σκεφθεῖτε νὰ φεύγαμε ἐντελῶς ἀπροετοίμαστοι; Ὅσοι ἤρθαμε ἐδῶ, δὲν ἤρθαμε γιὰ τουρισμὸ ἀλλὰ γιὰ προσκύνημα· λέτε ὁ Κύριος καὶ ἡ Παναγία, ποὺ ἤρθαμε στὴν ἑορτὴ Τῆς, νὰ μᾶς ἀφήσουν ἔτσι;

Οἱ ἀναταράξεις συνεχίζονταν πάλι ἔντονες. Ἦμασταν χαμηλά, ἄρχισαν νὰ διακρίνονται τὰ νησιὰ μὲ τὰ χαρακτηριστικά τους καὶ μακριὰ ἢ στεριά. Ξαφνικὰ σηκώθηκε ὄρθιος ὁ ἴδιος ρασοφόρος, ποὺ καθόταν μπροστὰ δεξιὰ καὶ μᾶς εἶχε παροτρύνει νὰ προσευχηθοῦμε - δὲν γνωρίζω ἐὰν ἦταν μοναχὸς ἢ Ἱερομόναχος (θυμᾶμαι μόνο τὴν φηλόλιγνη μορφή του τὸ ἱλαρὸ τοῦ προσώπου καὶ τὴ μακριὰ του γενειάδα) καὶ εἶπε μὲ δυνατὴ καὶ γεμάτη σιγουριὰ φωνὴ καὶ δακρυσμένα μάτια «Παιδιά μου, σᾶς παρακαλῶ, πιστέψτε με· βλέπω τὴν Παναγία μας μπροστὰ μου θεόρατη καὶ κρατᾷ τὸ ἀεροπλάνο ἀπὸ τὴν κοιλιὰ· θὰ σωθοῦμε, θὰ σωθοῦμε!» καὶ ξεσπώντας σὲ δάκρυα: «ἄς προσευχηθοῦμε νὰ τὴν εὐχαριστήσουμε».

Ὅλοι οἱ ἐπιβάτες πήραμε κουράγιο καὶ ἀρχίσαμε νὰ φέλνουμε, δυνατὰ αὐτὴ τί φορὰ, χαρμόсуна τὴν Παράκληση. Μέχρι καὶ οἱ ἀεροσυνοδοὶ κατάλαβαν ἀπὸ τὴ γλῶσσα τοῦ σώματος ὅτι κάτι εὐχάριστο συμβαίνει καὶ ἀναθάρρεψαν κοιτώντας ἀπορημένες.

Σὲ λίγη ὥρα φάνηκαν καθαρὰ τὰ κτήρια τοῦ Τέλ Ἀβιβ- ἦμασταν ἤδη πολὺ χαμηλά. Ἦμεναν λίγες μόλις στιγμές... Ἄρχισαν νὰ μπαίνουν λογισμοὶ ἀμφιβολίας στὸ μυαλό μου: «Ἄραγε ἡ πρόσκρουση θὰ γίνῃ στὴ στεριά ἢ θὰ πέσουμε στὴ θάλασσα;», μὰ προσπαθοῦσα νὰ τοὺς διώξω μὲ τὴν προσευχή: «Πιστεύω Κύριε, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. Γεννηθήτω τὸ θέλημά Σου. Ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.»

Σὲ λίγο φάνηκε τὸ ἀεροδρόμιο. Ὁ διάδρομος ἦταν στρωμένος μὲ ἀφρὸ καὶ κατὰ μῆκος του ἦταν παρατεταγμένα πολλὰ νοσοκομειακά. Ἄλλο ἀεροπλάνο δὲν φαινόταν, προφανῶς μᾶς εἶχαν δώσει προτεραιότητα. Μᾶς φάνηκε ὅτι κατεβαίναμε μὲ μεγάλη ταχύτητα σὲ σχέση μὲ τὶς ἄλλες φορές, μᾶς χῳρίζαν λίγα μόλις μέτρα ἀπὸ τὸ ἔδαφος.

Ὅταν ἔγινε ἡ ἐπαφή, τὸ ἀεροπλάνο σταμάτησε κατὰ θαυμαστὸ τρόπο σὲ μόλις 50 μέτρα, χωρὶς κανέναν μας νὰ κινηθεῖ ἀπὸ τὴ θέση του, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον. Τουρμπίνες δὲν εἶχε, γιὰ νὰ τὶς θέσει σὲ ἀνάστροφη λειτουργία, ὥστε νὰ φρενάρει, καὶ τὸ φρένο στὶς ρόδες θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι πολὺ ἀπότομο - πράγμα πολὺ ἐπικίνδυνο - γιὰ νὰ σταματήσουμε μόλις σὲ 50 μέτρα, καὶ ἀκόμα καὶ τότε θὰ ἔπρεπε λόγω ἀδράνειας νὰ πεταχτοῦμε ὅλοι πρὸς τὰ μπροστὰ! (Ἐδῶ φρενάρει κανεὶς λίγο μὲ τὸ αὐτοκίνητο καὶ μὲ μικρὲς ταχύτητες καὶ τὸ σῶμα του πηγαίνει μπροστὰ). Τίποτα ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν ἔγινε. Τὸ ἀεροπλάνο δὲν σταμάτησε σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς, ἀλλὰ σὰν νὰ ἐναποτέθηκε μαλακὰ στὸ ἔδαφος!

Ὅλοι ἀρχίσαμε, γεμάτοι ἀνακούφιση, τὰ εὐχαριστήρια: «Δόξα Σοι, Κύριε», «Σὲ εὐχαριστῶ Παναγία μου», «Ἄς εἶναι εὐλογημένο τὸ Ὄνομά Σου, Κύριε».

Μόνο τὶς ἀεροσυνοδοὺς εἶχε πιάσει νευρικὴ κρίση. Γιὰ τουλάχιστον πέντε λεπτὰ ἢ μία ἄνοιγε ἓνα γιαούρτι, ἔτρωγε μία κουταλιά, τὸ πέταγε καὶ ἔπαιρνε ἄλλο, ἢ ἄλλη ἀνοιγόκλεινε συνεχῶς κάποια μεταλλικὰ συρτάρια, ἢ ἄλλη ἔτρεμε καὶ χτυποῦσαν τὰ δόντια τῆς.

Μετὰ ἀπὸ λίγο ἀποβιβαστήκαμε καὶ συνοδεία ἀστυνομικῶν, ἱατρῶν καὶ νοσοκόμων πήγαμε σὲ ἓνα σαλόνι, ὅπου κάποιους προσπαθοῦσαν νὰ τοὺς συνεφέρουν καὶ στοὺς

υπόλοιπους πρόσφεραν ένα αναφυκτικό. Από την ένταση είχε στεγνώσει το στόμα μας, αλλά ποιός νοιαζόταν;

Ήμασταν ζωντανοί μόνο αυτό μετρούσε! Σε λίγο ήρθε άλλο αεροσκάφος να μάς πάει στην Αθήνα, όπου και φθάσαμε ασφαλώς. Βέβαια μάς περίμεναν δημοσιογράφοι και κάμερες. Ένας φίλος μου τηλεφώνησε με αγωνία να δει εάν είμαι καλά, γιατί είδε ένα trailer στις πρωινές ειδήσεις μεγάλου καναλιού για την πτήση μας, αλλά μετά το θέμα αποσιωπήθηκε επιμελώς.

Από εκείνη τη στιγμή, όλοι μας χάσαμε το ενδιαφέρον μας για τις λεπτομέρειες. Δεν φώναζε κανείς, δεν διαμαρτύρονταν για την καθυστέρηση, για τις βαλίτσες, για τις δημοσίως εξομολογηθείσες βαριές αμαρτίες, για τίποτα. Βαδίζαμε στη γη, αλλά το μυαλό και η καρδιά μας ήταν γεμάτα ευγνωμοσύνη, κατὰ τὴ δύναμη τοῦ καθενὸς προσκολλημένα σὲ Ἐκεῖνον ποὺ μάς ἐπιβεβαίωσε τόσο περίτρανα καὶ πάλι τὴν ἀγάπη Του. Ξέραμε ὅτι ζούσαμε μέσα στην πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ αἰσθανόμασταν ἀπέραντη χαρὰ καὶ ἀνεκκλήλητη ευγνωμοσύνη γι' αὐτό.

Καὶ οἱ ἐπόμενες ἡμέρες πέρασαν ἔτσι. Ἐβλεπα κάθε τι ὡς δημιουργήμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαποῦσα καὶ τὸ θαύμαζα. Εἶχα πάφει νὰ

θυμώνω καὶ νὰ ἀναλώνομαι σὲ δευτερεύοντα πράγματα. Προσπαθοῦσα νὰ ἀνταποκριθῶ στὴν Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μὲ ἐπιεικῇ συμπεριφορά, μὴν κρίνοντας καί, ὅπου μποροῦσα, βοηθώντας τοὺς ἄλλους. Δυστυχῶς, μετὰ ἀπὸ μία περίπου ἑβδομάδα, ξαναμπήκα στὴ ρουτίνα τῆς καθημερινότητας. Ντρέπομαι ποὺ τὸ ἀναφέρω, ἀλλὰ δὲν κατάφερα νὰ συγκρατήσω μέσα μου ἐκείνη τὴν πρωτόγνωρη εἰρήνη, τὴν προσευχή, τὴν εὐγνωμοσύνη, τὴν ἀγάπη.

Αὐτὰ τὸ πέρα γιὰ πέρα πραγματικὸ γεγονὸς, μὲ ἔκανε νὰ βλέπω τὰ πράγματα λίγο διαφορετικά, νὰ προσπαθῶ νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ καβούκι τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ μου καὶ τῆς παράλογης λογικῆς μας, ποὺ τὰ βάζει ὅλα σὲ κουτάκια καὶ θέλει νὰ τὰ ἐξηγῇ μὲ νόμους καὶ κανόνες. Ὁ φόβος τοῦ τέλους ἐπιταχύνει τὴ συνειδητοποίηση τῶν λαθῶν, ὠθεῖ σὲ συναίσθηση...

Ἡ ευγνωμοσύνη ποὺ νοιώθει κανείς στὴν ἀπειρὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μαλακώνει τὴν καρδιά του, τὸν λιώνει, τὸν κάνει νὰ ἀγαπάει διὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀδελφούς του καὶ τὴν κτίση καὶ παράλληλα φοβᾶται μήπως μὲ κάποια πράξη του λυπήσει τὸν Θεὸ καὶ χάσει αὐτὸ ποὺ ἀρχίζει νὰ γεύεται ἡ καρδιά του καὶ σκιρτᾷ, αὐτὸ ποὺ φτιάχτηκε νὰ ἀναζητᾷ ἡ ψυχὴ του τὴν διὰ τῆς ἀγάπης δωρεὰν παρεχομένη ἔνωσή της μὲ τὸν Θεό.

“ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ”

Περιοδική ἔκδοση Ι.Ν. Ἀγ.Ζώνης ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐκδότης: Ι.Ν. Ἀγ.Ζώνης • www.agiazoni.gr

Υπεύθυνος: Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Ἡλιοπούλος

Ἀγίας Ζώνης 27Α, ΑΘΗΝΑ 11352 • τηλ.: 210 8674250

Ιούνιος 2011, Ἀριθ. Φυλ. 24

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΔΕΚΤΕΣ

Ἐκδοτικὴ Παραγωγή: ΛΥΧΝΙΑ, ΥΙΟΙ Θ. ΒΓΟΝΤΖΑ Α.Ε.

Ἀνδραβίδας 7, 13671 Χαμόμυλο ΑΧΑΡΝΩΝ • τηλ.: 210 3410436

Πρός τὰ «ὀργισμένα νιάτα»

Σαράντου Καργάκου

Ἐγγραφα -πᾶνε 40 χρόνια τώρα- στά διδακτικά μου βιβλία ὅτι νέος πού ζῇ χωρίς ἰδανικά εἶναι κέλυφος χωρίς οὐσία. Κι ἀκόμη ὅτι: νέος θά πεί νά εἶσαι αὐθόρμητος, νά στέκεσαι κοντά στίς πηγές τῆς ζωῆς, νά τολμᾷς νά κάνεις αὐτό πού δέν τολμοῦν νά κάνουν οἱ ἄλλοι.

Οἱ μεγάλοι σᾶς ἔκαναν ἱκανούς νά μήν μπορεῖτε νά κάνετε τίποτε· οὔτε καί νά ἐπαναστατήσετε. Οἱ ἐτήσιες ἐξεγέρσεις σας μέ τή μορφή «καταλήψεων» εἶχαν χαρακτῆρα ἐθιμικοῦ φαινομένου. Κάτι σάν φολκλορική «ἀτραξιόν». Δίνετε τή μάχη γιά νά γίνετε χειρότεροι. Γιά νά ἀποκτήσετε δικαιώματα πού τελικά ἀποδείχθηκαν συναλλαγματικές χωρίς ἀντίκρουσμα.

Ἡ τωρινή ἐξέγερση εἶναι ἓνα μήνυμα ὑγείας καί ἐλπίδας. Ὅτι δέν εἶναι «σβησμένες ὅλες οἱ φωτιές οἱ πλάστρες μέσ στή χώρα», ὅπως λέει ὁ Παλαμᾶς. Ἀλλά χρειάζεται μεγάλη προσοχή, γιά νά μήν πέσετε, νέοι μου, θύματα αὐταπάτης, ὅπως ἔπεσε ἡ δική μου γενιά. Φυλαχτεῖτε ἀπό τούς ψευδαποστόλους πού σᾶς πλησιάζουν καί σᾶς θωπεύουν στ' αὐτιά. Φυλαχτεῖτε ἀπό αὐτούς πού κάποτε ἔφαγαν καλά, ἔκαναν μέσα σέ ἀνώμαλες καταστάσεις ραγδαῖες καριέρες καί τώρα ἐμφανίζονται ξανά σάν σταυροφόροι κάποιου ἰδανικοῦ πού σᾶς τό προσφέρουν δωρεάν, ὥσπου νά κάνουν κι ἐσᾶς θύματα ἀπάτης. Καί νά κλειστεῖτε, ὅσοι δέν θελήσετε νά βολευτεῖτε, μέσα στό κέλυφος μιᾶς βαθεῖας σιωπῆς.

Νέοι, μή στρέφετε πρὸς τό στήθος σας τό ξίφος τῆς ὀργῆς σας. Θωρακίστε τήν καρδιά σας, ἐλέγξτε τὰ συναισθήματά σας. Ἡ ὀργή δέν βλάπτει κανέναν περισσότερο ἀπό αὐτόν πού τήν ἔχει. Ἡ ἀγανάκτησή σας εἶναι δικαιολογημένη, διότι εἴσατε δεινά προδομένοι ἀπό ἐκείνους πού

σᾶς ἔμαθαν νά μισεῖτε τήν πατρίδα σας, νά μισεῖτε τήν ἱστορία σας, νά περιφρονεῖτε τή γλῶσσα σας. Νά ποδοπατᾶτε τὰ σύμβολα γιά τὰ ὅποια οἱ πρόγονοί σας ἔχυσαν τό αἷμα τους.

Νέοι, συνεχίστε ἀλλά στοχαστεῖτε. Διαβάστε πολύ προτοῦ προχωρήσετε. Ἀφῆστε τὰ συνθήματα. Εἶναι σάν τὰ βεγκαλικά. Μέ αὐτά γαλουχήθηκαν πολιτικά οἱ πατέρες σας. Δεῖτε πῶς κατάντησαν τή χώρα μας. Νά δέχεται σάν παράσημο τή βρισιά τοῦ ἀνεκδιήγητου Στρῶς Κάν. Νέοι, μή βεβηλώνετε μνημεῖα, ὅπως κάποιον βεβήλωσαν τή ζωή σας. Βγάλτε τή λέξη μέ τὰ τρία ἄλφα ἀπό τό λεξιλόγιό σας. Χωρίς νά τό συνειδητοποιεῖτε, τό κάνετε ἐθνική ταυτότητα.

Νέοι, μήν ἀποδεχθεῖτε τή βαναυσότητα μέ τήν ὁποία κυβερνιέται ὁ κόσμος. Μή γίνετε χυδαῖοι σάν ἐκείνους πού σᾶς γαλούχησαν ἠθικά καί πνευματικά. Μήν εἴσατε ἀφελεῖς, ὅπως ἐμεῖς. Δέν μπορεῖτε νά διδάξετε μεταμέλεια στούς πολιτικούς. Μή ζητᾶτε τή λύση ἀπό αὐτούς. Οὔτε ἀπό τὰ «κανάλια» πού σᾶς κάνουν θέαμα. Τά «κανάλια» ἔχουν περισσότερο βοῦρκο κι ἀπό τήν πολιτική.

Ἡ λύση εἴσατε σεῖς. Ἡ λύση βρίσκεται μέσα σας. Πρέπει ὅμως νά φάξετε βαθεῖα. Τό «ἔνδον σκάπτειν» εἶναι μιᾶ διαιώνια ἀρχή. Τὸ σκαπτικό ἐργαλεῖο τῆς ψυχῆς εἶναι τό καλό βιβλίο μέ τή βαθεῖα σκέψη καί βαρὺ προβληματισμό. Αὐτά πρέπει νά εἶναι γιά σᾶς τό βαρὺ πυροβολικό. Καλό εἶναι τό διαδίκτυο, ἀλλά ἡ μεγάλη ἐπανάσταση - ὅπως καί στό παρελθόν- θά ξεπηδήσει ἀπό τό βιβλίο. Κι ἐννοῶ τό καλό καί ὄχι τό σαχλό βιβλίο. Τό βιβλίο μέ τὰ γερά ἐλληνικά κι ὄχι μέ τὰ «γκρίκλιζ» πού πορνεύουν τή σκέψη σας.

Τὸ Facebook καταστρατηγεί τὸ δικαίωμα τῶν παιδιῶν στὴν ἀθωότητα

«Αφῆστε τὰ 13χρονα νὰ χρησιμοποιοῦν ἐλεύθερα τὴν ἱστοσελίδα μου» εἶπε ὁ 24χρονος ἱδρυτὴς τοῦ Facebook, Μὰρκ Ζούκερμπεργκ, βάζοντας ἔτσι τὸ φιλί σὲ ἕναν παγκόσμιον διάλογο γιὰ τὸ κατὰ πόσο θὰ πρέπει νὰ ἀρθοῦν οἱ νομικὲς ἀπαγορεύσεις ποὺ ἀφοροῦν παιδιὰ κάτω τῶν 13 ἐτῶν. Μὲ τὸ ἕνα στὰ πέντε παιδιὰ στὶς ἡλικίες 9 - 12 νὰ διαθέτει προσωπικὸ προφίλ, σύμφωνα μὲ τὴν ἔρευνα Social Networking γιὰ τὴν Εὐρώπη, φαίνεται πῶς, παρὰ τὶς ἀπαγορεύσεις, ἡ διεισδυτικότητα τοῦ Facebook σὲ αὐτὲς τὶς ἡλικίες δύσκολα ἐλέγχεται. Οἱ κίνδυνοι ὅμως, στοὺς ὁποίους ἐκτίθενται ἀπασχολοῦν γονεῖς καὶ ἀρμόδιους φορεῖς.

«Ὅταν βλέπουμε ὅλο καὶ περισσότερα 8χρονα καὶ 9χρονα στὴν Ἑλλάδα νὰ ἔχουν δικό τους προφίλ, θὰ πρέπει νὰ εἴμαστε σὲ ἐπαγρύπνηση» λέει ὁ κ. Γεώργιος Κορμᾶς, ἐκπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Ἀσφαλοῦς Διαδικτύου, ὑπεύθυνος τῆς Γραμμῆς Βοήθειας 800 11 800 15 καὶ ἐπιστημονικὸς συνεργάτης τῆς Μονάδας Ἑφηβικῆς Ὑγείας Β' Παιδιατρικῆς Κλινικῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

«Ἡ ἐμπειρία ἀπὸ τὶς ἐπισκέψεις σὲ σχολεῖα ὅλης τῆς Ἑλλάδας δείχνει ὅτι σὲ αὐτὲς τὶς ἡλικίες τὰ παιδιὰ δὲν μποροῦν νὰ διαχειριστοῦν τὸ Facebook. Τὸ βλέπουν σὰν παιχνίδι, δὲν μποροῦν ὅμως νὰ καταλάβουν πόσο ἐπικίνδυνον εἶναι» προσθέτει.

Τὰ περισσότερα παιδιὰ ποὺ φτιάχνουν προφίλ, δίνοντας ψευδῇ ἡλικία, δηλώνουν εὐκολὰ τὸ ὄνομα, τὴν διεύθυνση καὶ τὶς δραστηριότητές τους, ὅπως ποῦ πηγαίνουν διακοπές ἢ ποῦ πᾶνε φροντιστήριο, ἀφήνοντας τὴν ζωὴ τους ἐκτεθειμένη.

Ὁ ἐθισμός, ἡ ἐξάπλωση τῆς παιδοφιλίας, ἡ εὐκολὴ πρόσβαση σὲ πορνογραφικὸ ὕλικό καὶ σὲ τυχερὰ παιχνίδια, θὰ πρέπει νὰ ἀνησυχοῦν τοὺς γονεῖς. «Αὐτὸ ποὺ στεροῦνται τὰ παιδιὰ ὅταν βρίσκονται ἀνεξέλεγκτα σὲ τέτοιες σελίδες κοινωνικῆς δικτύωσης εἶναι τὸ δικαίωμά τους στὴν ἀθωότητα. Ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναπτύσσουν τὴν κοινωνικότητά τους στὴν πραγματικὴ ζωὴ, ἀπομονώνονται στὸ δωμάτιό τους καὶ δὲν δημιουργοῦν προσωπικὲς σχέσεις».

Σὲ αὐτὲς τὶς μικρὲς ἡλικίες, ὅταν τὰ παιδιὰ ἐκτίθενται σὲ τόσα ἐρεθίσματα, εἶναι πολὺ πιθανὴ ἡ ἀλλοίωση τῆς ψυχοκοινωνικῆς τους ἐξέλιξης. «Τὰ κορίτσια ποὺ βάζουν στὸ προφίλ τους φωτογραφίες προκλητικῆς, οὐσιαστικῆς ἀναζητοῦν τὴν θηλυκότητά τους μέσα ἀπὸ τὰ δίκτυα αὐτά. Φαντάζεστε λοιπὸν τί συζητήσεις προκαλοῦν καὶ πόσα σχόλια δέχονται - γιὰ νὰ μὴν φτάσουμε καὶ στὴ σεξουαλικὴ παρενόχληση» τονίζει ὁ κύριος Κορμᾶς.

Ἡ μόδα, ἀλλὰ καὶ ἡ αἴσθηση ὅτι ἔχουν πιά μεγαλώσει, εἶναι ἡ ἀπάντηση στὸ γιατί τὰ μικρὰ παιδιὰ θέλουν νὰ φτιάξουν δικό τους προφίλ. «Εἶναι σὰν μεταδοτικὴ ἴωση! Ὅταν ἔχει ἕνα παιδί στὴν τάξη, τότε θέλουν ὅλα. Μὲ 3 ἑκατομμύρια χρήστες στὴν Ἑλλάδα, ὑπάρχουν στὸ περιβάλλον τους πολλὰ παραδείγματα πρὸς μίμηση. Τὰ μεγαλύτερα ἀδελφία, οἱ φίλοι, οἱ ἴδιοι οἱ γονεῖς».

«Ὅταν ἕνα κορίτσάκι 12 ἐτῶν μοῦ ἐμπιστεύθηκε ὅτι ἔχει 1.800 φίλους στὸ Facebook, ἐνῶ οἱ γονεῖς της βρίσκονται στὸ σκοτάδι, σοκαρίστηκα. Ποιὰ ἐπίδραση μπορεῖ νὰ ἔχουν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι στὸν ψυχισμό τοῦ παιδιοῦ; Δὲν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις

παιδιών που έχουν πέσει θύματα έκφοβισμού, εκβιασμού, παρενόχλησης ή χλευασμού» λέει η κυρία Αλεξάνδρα Καππάτου, ψυχολόγος - παιδοψυχολόγος.

Τα μικρά παιδιά δεν βάζουν στο μυαλό τους ότι πίσω από ένα προφίλ μπορεί να κρύβεται ένας άνθρωπος που ούτε συνομήλικός τους είναι ούτε έχει άθωα αίσθήματα απέναντί τους. Αυτή είναι και η μεγαλύτερη παγίδα, σύμφωνα με την κυρία Καππάτου. «Για τον λόγο αυτό τα προτρέπουμε να περιλαμβάνουν στις λίστες φίλων μόνο παιδιά που γνωρίζουν, εξηγώντας τους κινδύνους που ενέχει αυτός ο ανταγωνισμός για το ποιός έχει τους περισσότερους φίλους».

Από την άλλη, όμως, δεν μπορούμε να αρνηθούμε την τάση των παιδιών να θέλουν να ανήκουν σε μια ομάδα. «Τα παιδιά σήμερα αισθάνονται δέσμια των δραστηριοτήτων με τις οποίες τα φορτώνουμε και δεν έχουν χρόνο να αναπτύξουν σχέσεις. Οπότε αυτή είναι μια διέξοδος για να χαλαρώσουν, να γελάσουν, να διασκεδάσουν, να συνομιλήσουν» επισημαίνει.

Αυτό όμως φέρνει πιο κοντά τον κίνδυνο του έθισμού, που ως πρόσφατα αποδιδόταν μόνο στα διαδικτυακά παιχνίδια. «Τα παιδιά που κάθονται πολλές ώρες μπροστά στο υπολογιστή είναι πιθανό να παρουσιάσουν έντονο άγχος, που μπορεί να γίνει παθολογικό, να εγκαταλείψουν τα μαθήματά τους, να χάσουν την επαφή με την οικογένειά τους και να απομονωθούν» σημειώνει η κυρία Καππάτου.

Αυτό, θα αναρωτηθεί κανείς, είναι πιθανό να συμβεί και σε παιδιά μετά την ηλικία των 13 ετών. Για ποιο λόγο τα νομικά όρια μπαίνουν σε αυτή την ηλικία; Σύμφωνα με την κυρία Καππάτου, τα παιδιά θεωρείται ότι από τα 13, όποτε και μπαίνουν στην έφηβεία, αποκτούν μία μεγαλύτερη αυτονομία.

Στο εξωτερικό εξοικειώνονται με τους υπολογιστές και μαθαίνουν να προστατεύονται από νωρίς, όμως στην Ελλάδα δεν τυγχάνουν ανάλογης εκπαίδευσης. Τα όρια για την Ελλάδα θα μπορούσαν να φτάσουν και τα 16 χρόνια, με τους γονείς να παρακολουθούν διακριτικά τις κινήσεις του εφήβου σε αυτές τις ηλικίες. Ός την ηλικία των 13 ετών, οι γονείς που γνωρίζουν ότι τα παιδιά τους διαθέτουν προσωπικό προφίλ μπορούν να τα προσθέτουν στους φίλους τους, έτσι ώστε να παρακολουθούν τα στοιχεία που μοιράζονται με το δίκτυό τους και να έχουν έναν υποτυπώδη έλεγχο στις δραστηριότητές τους, όπως προτείνει η κυρία Καππάτου.

Αυτοί που καλούνται να θέσουν τα όρια και να έντοπίσουν άμεσα σημάδια κινδύνου στα παιδιά είναι φυσικά οι γονείς. Αρχικά, «μέλημά τους θα πρέπει να είναι να μάθουν στα παιδιά τους να κοινωνικοποιούνται από μικρά, διότι εάν θεωρούν ότι το Facebook είναι κοινωνική επαφή, τότε στην έφηβεία θα αντιμετωπίσουν ακόμη σοβαρότερα προβλήματα» τονίζει ο κύριος Κορμιάς.

Τα τέσσερα απλά βήματα, που προτείνει στους γονείς μπορούν να εξασφαλίσουν ένα ικανοποιητικό επίπεδο έλεγχου, με σεβασμό στην προσωπικότητα του παιδιού:

- Μαθαίνουμε στα παιδιά το «δημιουργικό ίντερνετ», δηλαδή πώς να χρησιμοποιούν το ίντερνετ για να συλλέγουν εκπαιδευτικό υλικό και να ενημερώνονται.
- Τοποθετούμε τον υπολογιστή στο σαλόνι για να είμαστε παρόντες όταν το παιδί μπαίνει στο διαδίκτυο και να επιβλέπουμε.
- Βάζουμε περιορισμό στον χρόνο που μπορεί να μπαίνει στο ίντερνετ την ημέρα.
- Χρησιμοποιούμε φίλτρα, που περιορίζουν ανάλογα με την ηλικία του παιδιού την πρόσβασή του σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες.

«ΤΟ ΒΗΜΑ» 28/5/2011

Μικρὸς μὲ διορατικὸ χάρισμα

π. Στεφάνου Ἀναγνωστόπουλου

Τὸν Σεπτέμβριο κάποιου ἔτους στὸ ὀγκολογικὸ τμήμα τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Νοσοκομείου τοῦ Ρίου ἐπικρατεῖ μεγάλη ἀναστάτωση. Ὁ μικρὸς Δημητράκης ζητοῦσε ἐπείγοντως τὸν ἱερέα τοῦ Νοσοκομείου. Ὁ ἱερεὺς ὅπως δὴ ποτε νὰ κοινωνήσῃ.

Ἦταν 13 ἐτῶν. Ἐνάμιση περίπου χρόνον βρισκόταν στὴν συγκεκριμένη κλινική. Ἐνὰς μικρὸς πονοκέφαλος τὸν ὁδήγησε ἐκεῖ. Οἱ γιατροὶ διέγνωσαν καρκίνον τοῦ ἐγκεφάλου. Ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπὸ τὸ Φίερι τῆς Ἀλβανίας. Οἱ γονεῖς του ἀβάπτιστοι. Ἐμεναν ἀρκετὰ χρόνια στὴν Πάτρα. Αὐτός, λίγο μετὰ τὴν εἰσοδό του στὸ Νοσοκομεῖο, θέλησε νὰ βαπτιστεῖ. Ἀκουγε γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ ἤθελε νὰ γίνῃ «παιδί» Του. Βαπτίστηκε «εἰς τὸν ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», κατόπιν κατηχήσεως βέβαια.

Ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν πολὺ στὴν κλινική. Ὁ καρκίνος εἶχε προχωρήσει ἀρκετὰ καὶ ἤδη τοῦ εἶχε στερήσει τὴν ὄραση. Δὲν ἔβλεπε καθόλου, τίποτε καὶ κανέναν. Ἀκουγε ὅμως μὲ μεγάλη καὶ θαυμαστὴ ὑπομονή. Δὲν παραπονιόταν. Ἐλεγε ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἀγαπᾷ πολὺ. Προσευχόταν καὶ παρακαλοῦσε καὶ τοὺς γονεῖς του νὰ κάνουν τὸν ἴδιον.

Ὅσοι τὸν ἐπισκέπτονταν καταλάβαιναν νὰ ὑπάρχει κάτι διαφορετικὸ σ' αὐτὸ τὸν παιδί. Μιλοῦσε συνέχεια γιὰ τὸν Θεό. Ἦταν πάντα εὐγενικὸ καὶ χαρούμενο. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε. Ἦθελε νὰ κοινωνάῃ συχνὰ τῶν Τιμίων Δώρων. Ὅταν κάποιες φορὲς ἡ μητέρα του ἦταν σὲ κάποιον ἄλλο χώρον τῆς κλινικῆς, φώναζε: «Μητέρα, ἔλα γρήγορα. Φτάνει ὁ παππούλης μὲ

τὸν Χριστό. Ἀνεβαίνει τὰ σκαλιά. Ἔλα νὰ μὲ ἐτοιμάσεις». Καὶ ἔτσι γινόταν. Ὁ ἱερεὺς ἐρχόταν καὶ εὑρίσκει τὸν Δημητράκη καθισμένο στὸ κρεβάτι του, μὲ ἀνοιχτὸ τὸν στόμα κάνοντας μὲ εὐλάβεια τὸν... σταυρό του. Ἐνῶ δὲν γνώριζε τὴν ἀκριβῆ ὥρα τῆς προσελεύσεως τοῦ ἱερέως μὲ τὰ Τίμια Δῶρα, μὲ διορατικὸ χάρισμα τὸν ἔβλεπε νὰ ἔρχεται, μολονότι παρεμβάλλονταν δύο κλειστὲς πόρτες πού χώριζαν τὸν δωμάτιό του ἀπὸ τὸν διάδρομον πού ἐρχόταν ὁ ἱερεὺς.

Αὐτὸ τὸ βεβαιώνει καὶ ἡ εὐλαβῆς κυρία Μαρία Γαλιατσάτου ἡ ὁποία ἐθελοντικὰ φρόντιζε τὸν παιδί αὐτό. «Κυρία Μαρία, θέλω κάτι νὰ σᾶς πῶ», τῆς εἶπε μιὰ μέρα. «Ὅταν ἔρχεται ὁ παππούλης μὲ τὸν Χριστό, τὸν βλέπω στίς σκάλες πού ἀνεβαίνει καὶ δίπλα του ὑπάρχουν δύο φηλοῖ, ὁμορφοὶ ἄνθρωποι μὲ ὁλόασπρη στολὴ πού γέρνουν πρὸς τὸ Ἅγιο Ποτήριον καὶ μὲ ἀνοιχτὰ τὰ χέρια τοὺς τὸν προστατεύουν».

Κάποτε τὸν ρώτησε ὁ γιατρός: «Τί κάνεις, Δημητράκη, πῶς πᾶμε;». Τοῦ ἀπάντησε: «Κύριε γιατρέ, μπορῶ νὰ σᾶς πῶ ἀπὸ κοντά. Ἐγὼ εἶμαι καλά. Ἐσεῖς μὴν στενοχωριέστε πού ἔφυγε ἡ γυναίκα σας. Ὁ Θεὸς θὰ εἶναι μαζί σας γιατί εἶστε καλὸς ἄνθρωπος». Ὁ γιατρός ἔμεινε λίγο ἀκίνητος. Κανεῖς δὲν ἤξερε τὸν θλιβερὸ γεγονὸς πού εἶχε συμβεῖ τὴν προηγούμενη ἡμέρα στὸ σπίτι του, ὅτι δηλαδή ἡ γυναίκα του τὸν ἐγκατέλειψε καὶ πῆρε ἄλλον ἄνδρα. «Αὐτὸ εἶναι παιδί τοῦ Θεοῦ», ἔλεγον ὅσοι τὸν γνώριζαν.

Τὴν τελευταία φορὰ πού κοινωνήσῃ δὲν μποροῦσε πλέον νὰ σταθεῖ καθιστὸς στὸ κρεβάτι

ἀλλὰ ὑποδέχθηκε μὲ χαρὰ καὶ λαχτάρα τὸν Χριστὸ ξαπλωμένος. «Εὐχαριστῶ πολὺ», φέλλισε καὶ μετὰ ἐκοιμήθη. Ὁ ἱερέας, ὅταν τὴν ἄλλη μέρα πῆγε στὸ νεκροτομεῖο νὰ διαβάσει στὸν Δημητράκη τὸν τρισάγιο, εἶπε: «Τέτοιο

λείφανο πρώτη φορὰ στὴν ζωὴ μου βλέπω. Τὸ πρόσωπό του εἶναι χαμογελαστό, λάμπει καὶ ἔχει τὸ χρῶμα τοῦ κεχριμπαριοῦ»..... Οἱ γονεῖς του ἀγάπησαν τὸν Χριστὸ πολὺ καὶ θέλουν καὶ αὐτοὶ νὰ βαπτιστοῦν.

Ἡ τέλεια ἀπόδειξη ὅτι ὑπάρχει Θεός!

Μιὰ φορὰ πῆγε κάποιος στὸ κουρεῖο γιὰ τὸ καθιερωμένο κούρεμα καὶ ξύρισμα. Καθὼς ὁ κουρέας ἄρχισε νὰ δουλεύει, ἄρχισε μιὰ καλὴ συζήτηση. Μίλησαν γιὰ τόσα πολλὰ πράγματα καὶ πάρα πολλὰ θέματα... Ὅταν τελικὰ ἄγγιξαν τὸ θέμα τῆς θρησκείας καὶ τοῦ Θεοῦ, ὁ κουρέας ἀναφώνησε:

«Δὲν πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς ὑπάρχει.»

«Γιατί τὸ λὲς αὐτό;» ρώτησε ὁ πελάτης.

Καὶ ὁ κουρέας εἶπε: «Λοιπόν, ἀπλὰ βγῆς ἔξω στὸ δρόμο γιὰ νὰ καταλάβεις γιατί ὁ Θεὸς δὲν ὑπάρχει. Πές μου γιατί ἂν ὁ Θεὸς ὑπάρχει, ὑπάρχουν τόσοι διεστραμμένοι; Γιατί τόσα ἐγκαταλελειμμένα παιδιὰ; Ἄν ὁ Θεὸς ὑπῆρχε, δὲ θὰ ὑπῆρχε οὔτε δυστυχία οὔτε πόνος. Δὲ μπορῶ νὰ φανταστῶ ἓνα Θεὸ ποὺ ἀγαπάει καὶ συμπονεῖ νὰ ἐπιτρέπει ὅλα αὐτὰ ποὺ γίνονται.»

Ὁ πελάτης τὸ σκέφτηκε γιὰ μιὰ στιγμή, ἀλλὰ δὲν ἀπάντησε γιατί δὲν ἤθελε νὰ χαλάσει τὴ συζήτηση. Ὁ κουρέας τελικὰ τελείωσε τὴ δουλειά του καὶ ὁ πελάτης ἔφυγε. Ὅμως μόλις ἔφυγε ἀπὸ τὸ κουρεῖο, εἶδε ἓνα ἄντρα στὸ δρόμο μὲ μακρὰ κατσαρὰ βρώμικα μαλλιά καὶ γένια. Φαινόταν πολὺ βρώμικος καὶ ἀπεριποίητος. Ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ πελάτης γύρισε πίσω καὶ ξαναμπῆκε στὸ κουρεῖο. Τότε εἶπε στὸν κουρέα:

«Ξέρεις τί; Οἱ κουρεῖς δὲν ὑπάρχουν!»

«Πῶς μπορεῖς νὰ τὸ λὲς αὐτό;» ρώτησε ὁ ἐκπληκτος κουρέας. «Εἶμαι ἐδῶ καὶ εἶμαι κουρέας! Μόλις σὲ κούρεψα, τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λές;»

«Ὅχι!» ἀπάντησε ὁ πελάτης καὶ ἐξήγησε: «Οἱ κουρεῖς δὲν ὑπάρχουν γιατί ἂν ὑπῆρχαν, δὲ θὰ ὑπῆρχαν ἀχτένιστοι ἄνθρωποι καὶ μὲ μακρὰ βρώμικα μαλλιά, ὅπως ὁ τύπος ἀπ' ἔξω.»

«Μὰ... οἱ κουρεῖς ΟΝΤΩΣ ὑπάρχουν! Αὐτὸ συμβαίνει ὅταν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔρχονται σὲ μένα.»

«Ἀκριβῶς!» ἀπάντησε ὁ πελάτης. «Αὐτό εἶναι τὸ θέμα! Ὁ Θεός, ἐπίσης ΥΠΑΡΧΕΙ! Καὶ αὐτὸ συμβαίνει ὅταν οἱ ἄνθρωποι δὲν πηγαίνουν σὲ Αὐτὸν καὶ δὲν ἀναζητοῦν σὲ Αὐτὸν βοήθεια. Γι' αὐτὸ ὑπάρχει τόσοσ πόνος καὶ δυστυχία στὸν κόσμος.»

Πῶς ἰσορροποῦμε;

- 1) Ἀγαποῦμε τὸν Θεό.
- 2) Ἀγαποῦμε τὸν ἀδελφό μας.
- 3) Ἀποφεύγουμε τὶς διαμάχες, τὶς μνησικακίες καὶ τὸ μῖσος.
- 4) Τὸ βλέμμα μας τὸ καθαρίζουμε ἀπὸ τὴν περιέργεια καὶ τὴν ἐπιθυμία
- 5) Δὲν ὀρκιζόμαστε οὔτε στ' ἀλήθεια οὔτε στὰ φέμματα.
- 6) Δὲν εἴμαστε ἐκδικητικοὶ καὶ δὲν ἀνταποδίδουμε κακὸ στὸ κακό.
- 7) Δὲν πηγαίνουμε τοὺς ἀδελφούς μας στὰ δικαστήρια, ὅπου θὰ κριθοῦν πιθανὸν ἀπὸ κοσμικοὺς ἀνθρώπους.
- 8) Δὲν κατακρίνουμε.
- 9) Συγχωροῦμε τὰ σφάλματα τῶν ἀδελφῶν μας ὥστε νὰ συγχωρέσει καὶ τὰ δικά μας ὁ Θεός.
- 10) Οἱ ἐλεημοσύνες, οἱ προσευχὲς καὶ οἱ νηστεῖες δὲν γίνονται ὑποκριτικὰ ἀλλὰ ἀπὸ τὴν καρδιά μας.
- 11) Δὲν στοχεύουμε σὲ ἐπίγειους θησαυροὺς, ἀλλὰ σὲ οὐράνιους. Καλύτερο θὰ ἦταν οἱ πλούσιοι νὰ κλαῖνε γιὰ τὰ πλούτη τους καὶ νὰ μὴν ὑπολογίζουν σ' αὐτά.
- 12) Δὲν δείχνουμε μέριμνα γιὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, οὔτε δείχνουμε ἀγάπη γιὰ τὸν κόσμον καὶ τὰ κοσμικὰ πράγματα· ἐπιζητοῦμε μᾶλλον τὰ οὐράνια ἀγαθὰ.
- 13) Δὲν ὑπερηφανευόμαστε, ἀλλὰ μένουμε ταπεινοί.
- 14) Δείχνουμε ὑπομονὴ στὶς θλίψεις.
- 15) Δὲν ἀγαποῦμε τὶς κοσμικὲς φροντίδες καὶ τὶς ὕλικές ἀπολαύσεις. Προσπαθοῦμε νὰ μὴ ζοῦμε μὲ ἀμέλεια καὶ πνευματικὴ ραθυμία, ἀλλὰ μὲ πνευματικὴ ἐγρήγορση καὶ ἐτοιμότητα κοιτάζοντας τὴν ὥρα τοῦ θανάτου μας.
- 16) Μετανοοῦμε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μας.
- 17) Προσπαθοῦμε νὰ ξεπεράσουμε στὰ καλὰ ἔργα τοὺς δικαίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἄλλως δὲν θὰ γευθοῦμε τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Γνωρίζουμε ἐπίσης ὅτι ἁμαρτάνοντας θὰ τιμωρηθοῦμε βαρύτερα ἀπὸ κάποιον ἄπιστο.

